

dunărea de jos

Sărbătorim aniversarea

237
DECEMBRIE
2021

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

CENTRUL CULTURAL

„Dunărea de Jos”

GALAȚI

La mulți ani!

2022

Obiceiuri de iarnă din județul Galați

Rădesti

Festivalul de Datini si Obiceiuri de Crăciun si Anul Nou Tudor Pamfile 18 - 19 decembrie 2021

Capra, comuna Rădesti

Obiceiuri de iarnă din județul Galați

Sfârșitul vieții patriarhale, al agriculturii tradiționale și al tradițiilor legate de acest mod de viață, precum și începutul erei industriale, dezvoltarea mijloacelor de comunicare în masă, au dus la o formă de globalizare și au făcut posibile influențele exterioare asupra tradițiilor sau chiar au condus, în unele zone, la dispariția acestora.

Epoca actuală este una în care repertoriul tradițional al obiceiurilor de iarnă este într-o continuă transformare, făcând loc, tot mai mult, creației și înnoirilor de tot felul. Este epoca ce favorizează stilul outside, favorizând urmărirea, la televizor sau pe Internet, a unor filme cu și despre tradiții, ori a emisiunilor care au făcut ca însăși celebrarea acestui grup de sărbători de sfârșit de an să fie altfel decât în satul tradițional.

Pentru a pr e î n t â m p i n a stingerea folclorului autentic sau cel puțin pentru a încetini acest proces au loc, în toată țara, evenimente/manifestări de gen care conservă și pun în evidențiază nu doar anumite elemente moștenite ci valorifică viața satului așa cum se desfășura în vechime.

Un astfel de moment din viața satului tradițional românesc sunt obiceiurile din preajma sărbătorilor de iarnă, când toată suflarea satului se implica în organizarea și desfășurarea datinilor și tradițiilor locului.

În acest spirit, pentru cinstirea memoriei lui Tudor Pamfile, născut pe meleaguri gălățene, în comuna Țepu, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați a denumit Festivalul de datini și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou cu numele marelui etnofolclorist, personalitate marcantă ce s-a dedicat culegerii și păstrării tradițiilor strămoșești.

La sfârșit de an, în cadrul acestui festival, sunt aduse în fața marelui public, obiceiuri și datini strămoșești, locale sau naționale, prezentate de grupuri

și ansambluri folclorice din comunitatea de proveniență, împătimate pentru păstrarea tradiției, preluate din tată în fiu, de generații.

Așa cum se proceda și în vechime, la festival, colinda nu începe înainte de binecuvântarea preotului și a conducătorilor comunității, iar după ce alaiurile o primesc, pornesc prin sat, în cete, pentru a împărți bucuria sărbătorilor ce vin.

Astăzi, în variantele locale consacrate spațiului românesc, din repertoriul viu fac parte colindele și Plugul, Capra, Steaua, Sorcova și Semănatul, datini ce au intrat în repertoriul unor practicanți specializați sau semi-profesioniști (grupuri folclorice sau ansambluri artistice și nu ceata satului, ca odinioară)

care performează și în sat și pe scenă, la spectacole și festivaluri ori în alte localități etc.

Pentru a păstra vie în memoria colectivă o parte a obiceiurilor de peste an practicate în viața satului românesc, facem cunoscută o practică ce avea loc în prima zi din an, Judecata satului.

În satul Ireasca, parte componentă a comunei Gohor,

Plugul cu cai - Măstăcani

situată în nordul județului Galați, acest obicei se desfășura de Sfântul Vasile, ne mărturisește Costică Cruceanu (81 ani), practicant, cândva, al acestei forme de judecare colectivă. O ceată alcătuită din bărbați, condusă de un vătaf, un soi de „președinte” al acestui „tribunal” constituit ad-hoc, se întâlnea în locul unde se ținea de obicei hora satului. Sătenii, curioși față de grupul persoanelor mascate, ce aveau capul acoperit de măști confecționate din tidvă și blană ori erau travestiți în mire și mireasă sau babe, însoțeau acest alai până în mijlocul satului, unde se începea judecarea (criticarea) sătenilor care au încălcat ori au prejudiciat, material sau moral, urbea. Astfel, fapte ca furtul, relațiile extraconjugale, înșelăciunea de ori ce fel, certurile ori alte defecte erau scoase la lumină într-o formă comică, moralizatoare. Nu aveau texte

C. Cruceana - Judecata satului

Stea - Rădesti

prestabilite sau formule scrise și învățate dinainte, dar atitudinea era fermă. Chiar dacă la acest proces nu se dădeau pedepse, rușinea că fapta lor a fost descoperită și expusă în mod public era atât de mare încât aceștia se corijau și deveneau oameni de bază în sat. Supărați sau nu de faptul că a fost făcută publică fapta lor, la finalul tribunalului sătesc se încingea în sat o horă mare, în acordurile fanfarei aduse de la Brăhășești, iar toți redeveneau veseli și curați pentru noul an.

Cele rele să se spele, cele bune să se adune!
La Anul și La Mulți Ani!
(foto: arhiva ccdj)

Laura Elisabeta Panaitescu

Serviciul Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare

Ion Horujenco

Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului”

Proiect editorial - carte poștală cu scriitorii Filialei Sud Est a Uniunii Scriitorilor din România Galați - orașul scrie, orașul citește

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

CENTRUL CULTURAL „Dunărea de Jos”

2022

IANUARIE	FEBRUARIE	MARTIE
L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1 2	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
3 4 5 6 7 8 9	7 8 9 10 11 12 13	7 8 9 10 11 12 13
10 11 12 13 14 15 16	14 15 16 17 18 19 20	14 15 16 17 18 19 20
17 18 19 20 21 22 23	21 22 23 24 25 26 27	21 22 23 24 25 26 27
24 25 26 27 28 29 30	28	28 29 30 31
31		
APRILIE	MAI	IUNIE
L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1 2 3	1	1 2 3 4 5
4 5 6 7 8 9 10	2 3 4 5 6 7 8	6 7 8 9 10 11 12
11 12 13 14 15 16 17	9 10 11 12 13 14 15	13 14 15 16 17 18 19
18 19 20 21 22 23 24	16 17 18 19 20 21 22	20 21 22 23 24 25 26
25 26 27 28 29 30	23 24 25 26 27 28 29	27 28 29 30
	30 31	
IULIE	AUGUST	SEPTEMBRIE
L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1 2 3	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4
4 5 6 7 8 9 10	8 9 10 11 12 13 14	5 6 7 8 9 10 11
11 12 13 14 15 16 17	15 16 17 18 19 20 21	12 13 14 15 16 17 18
18 19 20 21 22 23 24	22 23 24 25 26 27 28	19 20 21 22 23 24 25
25 26 27 28 29 30 31	29 30 31	26 27 28 29 30
OCTOMBRIE	NOIEMBRIE	DECEMBRIE
L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1 2	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4
3 4 5 6 7 8 9	7 8 9 10 11 12 13	5 6 7 8 9 10 11
10 11 12 13 14 15 16	14 15 16 17 18 19 20	12 13 14 15 16 17 18
17 18 19 20 21 22 23	21 22 23 24 25 26 27	19 20 21 22 23 24 25
24 25 26 27 28 29 30	28 29 30	26 27 28 29 30 31

GALAȚI

- Florinel Agațiței
- Eugenia Bădilă Karp
- Dan Bistricean
- Silvia Bitere
- Claudiu Brăileanu
- Adrian Buzdugan
- Diana Corcan
- Daniel Dincă
- Marian Dumitru
- Iulian Grigoriu
- Marieta Ion
- Stela Iorga
- Darie Lazarescu
- George Lixandru
- Nicolae Grigore Mărășanu
- Octavian Mihalcea
- Valeriu Mititelu
- Sanda Panait (Gligu)
- Cristian Pavel
- Carmen Racoviță
- Cristian Robu Corcan
- Tudor Cristian Roșca
- A.G. Secară
- Eleonora Stamate
- Săndel Stamate
- Virgil Nistru Țigănuș
- Andrei Velea
- Valeriu Valegvi
- Ion Zimbru

Florina Zaharia

Galați

orașul scrie, orașul citește

Proiect editorial - carte poștală cu scriitorii Filialei Sud Est a Uniunii Scriitorilor din România Galați - orașul scrie, orașul citește

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL
"Dunărea de Jos"
GALAȚI

2022

IANUARIE							FEBRUARIE							MARTIE								
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D		
					1	2			1	2	3	4	5	6			1	2	3	4	5	6
3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12	13	7	8	9	10	11	12	13		
10	11	12	13	14	15	16	14	15	16	17	18	19	20	14	15	16	17	18	19	20		
17	18	19	20	21	22	23	21	22	23	24	25	26	27	21	22	23	24	25	26	27		
24	25	26	27	28	29	30	28	28	29	30	31	28	29	30	31							
31																						

APRILIE							MAI							IUNIE							
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	
			1	2	3					1				1	2	3	4	5			
4	5	6	7	8	9	10	2	3	4	5	6	7	8	6	7	8	9	10	11	12	
11	12	13	14	15	16	17	9	10	11	12	13	14	15	13	14	15	16	17	18	19	
18	19	20	21	22	23	24	16	17	18	19	20	21	22	20	21	22	23	24	25	26	
25	26	27	28	29	30	23	24	25	26	27	28	29	27	28	29	30					
							30	31													

IULIE							AUGUST							SEPTEMBRIE						
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D
			1	2	3	1	2	3	4	5	6	7				1	2	3	4	
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25
25	26	27	28	29	30	31	29	30	31	26	27	28	29	30						

OCTOMBRIE							NOIEMBRIE							DECEMBRIE						
L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D
			1	2	1	2	3	4	5	6				1	2	3	4			
3	4	5	6	7	8	9	7	8	9	10	11	12	13	5	6	7	8	9	10	11
10	11	12	13	14	15	16	14	15	16	17	18	19	20	12	13	14	15	16	17	18
17	18	19	20	21	22	23	21	22	23	24	25	26	27	19	20	21	22	23	24	25
24	25	26	27	28	29	30	28	29	30	26	27	28	29	30	31					
31																				

Carmen Andrei
Dumitru Anghel
Ion Avram
Nicolae Bacalbașa
Sava Bogasiu
Victor Cilincă
Viorel Coman
George David
Cornel Galben
Petru Iamandi
Zanfir Ilie
Celia Ilies
Coriolan Păunescu
Dimitrie Lupu
Ion Manea
Gelu Bogdan Marin
Iulian Moreanu
Marin Moscu
Katia Nanu
Gheorghe Petcu
Dan Plăeșu
Ion Trif Pleșa
Doina Roman
Vasile Savin
Nicolae Dorel Trifu
Liviu Vișan
Mihai Vișoiu
Constantin Vremuleț

Florina Zaharia

Galați
orașul scrie, orașul citește

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Despre secetă.

Interviu cu poeta Luminița Potîrniche

Poetica Luminiței Potîrniche pentru un ochi neînzeștră, se urcă cu picioarele deasupra capului și cu norii sub tălpi. Dacă te avânți de-a lungul pereților stâncoși în care-și prinde părți din interioarele intime și proprii, ai impresia că ești învăluit de cazărmi verticale fără ferestre.

Într-o țară în care poezia nu se află în topul preferințelor cititorului, un animal pe cale de dispariție și acesta, iar numele poezilor nu se găsește întins doar pe asfalt, „pânda plantelor” nu-ți poate acoperi genunchii, dacă nu cobori s-atingi pământul poeziei care respiră încă: „păream bătrâni și proști./ cineva ne sădise în câmpul acela/ și nu ne udase./ ne tot chirceam și deveneam zgomotoși/ doar când se întorceau ciorile de la apă./ ne picurau vreo două neguri, /ne umpleam de funingine./ și așa, negri, mai însetam o dată”. (despre secetă)

Când citesc poezie bună am impresia că Dumnezeu îmi răspunde prin om la îndoiala mea de om

Luminița Potîrniche născută la data de 22 iunie 1962 în orașul Galați, își începe activitatea literară în anul 1980, semnând cărți precum:

- Dumitru Chicuș 30, Editura Vinea, 2015

O poveste visată din două unghiuri diferite, Editura Eikon, 2016 Bu-hu-hu din noaptea iubirilor moarte, Editura Vinea, 2016

- Despre zboruri căzând“ Grinta, 2017, Cluj Războiul de marți, Editura Vinea 2018

Tanti Clara, madam Sand și alte câteva femei, Editura Detectiv Literar, 2020

Alina-Simona Dragomir: Pornind de la zicala „a nu-și mai încăpea în piele”, credeți că poezia are funcțiile ei proprii în organismul uman, să zicem ca un al patrulea strat al pielii după hipoderm, sau zace liberă în jurul nostru, unde poate fi zărită pe lucrurile din preajmă?

Luminița Potîrniche: - Una nu o exclude pe cealaltă. Dumnezeu a pus totul cu măsură în lume. Nimic nu lipsește, nimic nu e de prisos. Poezia este pretutindeni, chiar și în aparent cele mai banale locuri și întâmplări. Aici intervine sensibilitatea particulară pe care omul o are. Ochiul care vede poezia. Pielea care simte poezia. Mâna care apucă realitatea și o mângâie și o transformă în poezie. Urechea care primește niște sunete oarecare și le preschimbă în muzici necesare spiritului.

Ea face parte dintre cele asupra cărora nici nu ne mai punem întrebări. Trăim, dar câți dintre noi s-au întrebat vreodată care este scopul vieții? Foarte

puțini. Dintre aceștia foarte puțini și mai puțini pretind că au un răspuns.

Despre poezie și cu poezie, mult mai puține iluminări. Mai ales că pare neesențială. Se poate, de fapt, trăi fără unele simțuri și fără unele organe. Se poate viețui fără poezie, fără vis, fără emoție, fără bucurie. Dar într-un mod trist și fără rostul acela pe care, să recunoaștem, toți îl căutăm.

A-S.D. Poezie reazem sau poezie evadare? Ce nuanță a poeziei v-ajută să vă țineți firea?

L.P. Și aici e necesar un răspuns cu și/și. Deși face parte din categoria lucrurilor subtile, poezia este un reper solid pentru cine se încrede în ea și în puterea emoțiilor. Chiar și tu, poetule, odată ce ai reușit să faci din niște sentimente care nu-și găseau locul un poem, înseamnă că ai reușit să materializezi un duh inspirat și să-l ai la nevoie drept sprijin. Cititorule, nu ți s-a întâmplat niciodată să citești ceva care să-ți pară un răspuns frământărilor tale?

Eu sunt pe rând în ambele ipostaze. Când scriu externalizez stări sufletești care apoi, recitite, uneori îmi devin stranii. Ce psiholog m-ar putea ajuta să ating nivelul acesta de detașare față de gândul care doboară?

Când citesc poezie bună am impresia că Dumnezeu îmi răspunde prin om la îndoiala mea de om. Și-mi vin în fire.

A-S.D. - Metafora polivalentă: cea care te îmbrânțește violent în realitate și cea care te orientează în afara ei. Este metafora un mijloc de apărare? Există poezia capabilă să-ți zdruncine echilibrul interior?

L.P. - Metafora forțată e o fereastră deschisă cu târnăcopul.

Ca să mă ascundă o metaforă ar trebui să criptez totul într-atât încât poezia să mă scoată în afară. Odată depășind starea, să nu mai recunosc nici omul, nici simțirea, nici simbolul. Aș pierde. M-aș pierde. Echilibrul e opusul dezechilibrului. Dar sunt oameni care în dezechilibrul lor creează, luminează, caută, se desăvârșesc. De ce ar trebui să vindec ceva care poate părea un dar greu de dus?

A-S.D. - Sunt poeți care scriu cu seva copacilor, și poeți care scriu cu rumegușul propriul trup. Cu ce e scrisă poezia dumneavoastră?

L.P. - Da. Dacă ești tânăr și viguros ca un copac care nu concepe pierderea nici unei frunze, poate vei scrie cu sevele acestea miraculoase care sunt în tine, cel care fără să ai vreun merit, trăiești o primăvară în mod natural. Ar putea fi o poezie a dimineții existenței.

Dar lumina oxidează, viața își consumă pașii mărunți, tocește cărările, anihilează simțurile. Materia primă a poeziei este năduf de sânge, scâncet orb de inimă veche, melodia surzilor, flori rănite în ghivece pe când tot plouă sau chiar îndrăznește să ningă în luna lui Cuptor.

E și bucurie și durere să scrii cu cele care îți rămân după ce ți se iau cele care ți se păreau intangibile.

Scriu cu mine, cu Dumnezeu din mine, cu ceva care mi s-a dat fără a-mi aparține. Cred că e suflet.

A-S.D. - Sunt multe voci care condamnă poezia zilelor noastre. Niște nonsensuri adunate pe o bucată de hârtie, spun ei. Se poate disocia poezia de felul în care vorbim sau scriem în afara ei?

L.P. - Așa cum mulți pot privi în același timp același lucru dar văd lucruri diferite, de ce nu ar asculta mulți același lucru și ar auzi lucruri diferite? Despre înțelegere, deja e un lux să vorbim. Oamenii au gusturi sau lipsă de gusturi. Preferințe, limite, neînțeleșuri, indiferențe și idei preconcepute. Greul vine când ceea ce nu înțeleg îi sperie și îi alungă. Un efort de domesticire/ decriptare ar aduce bucuria înțelegerii. Ar fi un câștig.

Ca să disociem într-atât limbajul poetic de cel cotidian ne-ar trebui translatori. Nouă, celor care am ajuns să stăpânim limbajul politic, limbajul bla bla, argoul sordid, limbile de circulație internațională sau sezonieră, să ne trebuiască traducere din poezie în limba banală? Nedrept. Imaginează-ți că patronul tău e poet și tu ai cerut azil într-un sonet.

A-S.D. - Dacă toți poeții ar vorbi așa cum ar scrie, credeți că noțiunea de „comunicare” mai poate fi plasată într-o generalitate? Poate fi categorisită, redusă la simple concepte? Ar mai fi aceștia înțeleși de vocile care condamnă?

L.P. - Comunicare cu materialul clientului și după măsurile lui. Altfel haina cade strâmb, îl încurcă. M-aș bucura să fie mai mulți cei care fac eforturi să înțeleagă decât cei care fac eforturi să fie înțeleși. Să condamni ceva ce nu înțelegi sau să te condamni că nu înțelegi? Nu mai bine te-ai ierta și te-ai apuca să gândești?

A-S.D. - Poate fi asociat scrisul cu setea?

L.P. - Poezia poate fi sete, foame, dor, gol nemărginit de ceva mai presus decât lucrurile cu care ne umplem de obicei ființa.

Cei care scriu poezie nu sunt oamenii suficienți, sătui, îmbuibați, automultumiți, egali cu ei înșiși. Și nu de mâncarea, băutura, materia palpabilă vorbim numai. Orice fel de hămesire, de secătuire, de mistuire, de neostoire poate duce la necesitatea strigătului.

Caleidoscop

Scriitori născuți în luna decembrie

C e z a r Petrescu - s-a născut la 1 decembrie 1892 la Cotnari, Iași. A fost un romancier, nuvelist, traducător și gazetar român, redactor la Adevărul, Dimineața, Bucovina, Țara nouă, Voința etc.

Este cunoscut copiilor prin opera „Fram, Ursul Polar”:

„O pădure cu frunze late, cu desigur nepătrunse, cu liane spânzurând până la pământ. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului. Păuni care trec cu foșnet mătășos. Păsări mici ca insectele și fluturi mari ca păsările. Se leagăna dintr-un copac o creangă sau un șarpe? Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus...”

Petrescu, Cezar. Fram, Ursul Polar. - Chișinău, 2007. - 161 p.

Peste păduri tot mai des focuri, focuri,
Dansează sălbatice, satanice jocuri.
Mă iau după tata la deal printre tarsuri,
Și brazii mă zgârie, rai și uscați...”

Labiș, Nicolae. Moartea căprioarei. - Chișinău, 1997. -271 p.

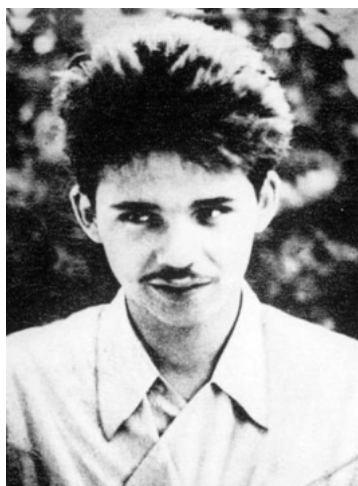
R a i n e r Maria Rilke scriitor austriac, s-a născut la 4 decembrie 1875, la Praga, Imperiul Austro-Ungar. A rămas în literatură drept unul din cei mai semnificativi poeți de limbă germană. Pe lângă poezii, a scris povestiri, un roman

și studii privitoare la artă și cultură. A făcut numeroase traduceri în germană din literatura și lirica altor națiuni, în special din limba franceză.

În bibliotecă avem cartea „Confesiunile lui Malte Laurids Brigge” a autorului austriac:

...”O perioadă de timp încă mai pot scrie și mai pot spune toate acestea.Însă va veni o zi când mâna se va depărta de mine, atunci îi voi porunci să scrie și ea va așterne pe hârtie lucruri pe care nu le gândesc. Va sosi timpul unei alte interpretări și nu va mai rămâne nici un cuvânt, fiecare sens va pulveriza precum norii și va cădea ca ploaia...”

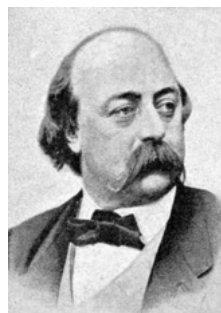
Rilke, Rainer Maria. Confesiunile lui Malte Laurids Brigge. - Târgoviște, 2004. -175 p.

Nicolae Labiș - s-a născut la 2 decembrie 1935, Poiana Mărului, comuna Mălini, județul Baia. A fost un poet român, pe care criticul literar Eugen Simion l-a numit „buzduganul unei generații”. La data de 15 septembrie 1952, Labiș a început să urmeze cursurile de la Școala de Literatură

și Critică Literară „Mihai Eminescu” din București, unde i-a avut ca profesori pe Mihail Sadoveanu, Tudor Vianu și Camil Petrescu. S-a stins din viața la 2 decembrie 1985, la această dată ar fi împlinit 50 de ani...Una dintre cele mai cunoscute poezii ale autorului este: „Moartea căprioarei”

„Seceta a ucis orice boare de vânt.
Soarele s-a topit și a curs pe pământ.
A rămas cerul fierbinte și gol.
Ciuturile scot din fântâna nămol.

Gustave Flaubert, scriitor francez, s-a născut la 12 decembrie 1821, în Rouen, Franța. În 1836 scrie primele povestiri: „Un parfum de mirosit”, „Ciumă la Florența”, „Turbare și neputință”, istorii de certă influență byroniană, de factură pesimistă. În 1837 scrie povestiri fantastice

(„Vis de infern”, „Quidquid volueris”), romanul „Pasiune și virtute”, în care se schițează portretul doamnei Bovary, iar în 30 martie, apare în revista „Colibri” povestirea „O lecție de istorie naturală”, care aduce un ton nou, satiric, antiburghez, caracteristic întregii creații realiste flaubertiene.

„Doamna Bovary”

...”Gândul că Bovary era superior o exaspera. Și, apoi, că-i va mărturisi sau nu, imediat, curând, mâine, catastrofa n-ar fi fost mai mică; deci trebuia să aștepte scena asta îngrozitoare și să-i suporte povara mărînimiei. îi trecu prin cap să se ducă din nou la Lheureux: la ce bun? Să-i scrie lu taică-său; era prea târziu, iar acum își reproșa că nu-i cedase celuilalt..”
Flaubert, Gustave. Doamna Bovary. - București, 2009. -318 p.

Ioan Alexandru

- s-a născut la 25 decembrie 1941, în Topa Mică, județul Cluj a fost poet, publicist, eseist și om politic român. A debutat cu poezii în revista Tribuna, din Cluj. Debutul editorial a avut loc în 1964, cu volumul de versuri Cum să vă spun, postfață de Zoe Dumitrescu. După revoluția din 1989 a fost

om politic și parlamentar din partea PNȚCD. De-a lungul anilor a fost invitat să țină conferințe la mai multe universități europene. Vă prezentăm culegerea Imne, editată la Chișinău în 1997

„Ar fi mai bine”

„Copac uscat în plina toamna

Nimeni nu știe că nu te-ai mai trezi,

Te desfrunzești cu cei vii deodată

Dar mort în fiecare zi.

Fluiera vântul prin rămurișul sterp

Ca si ceilalți te desfășori sub stele,

Copac uscat eu nimănui nu spun

Ca tu ești mort în codrul existenței mele.”

Alexandru, Ioan. Im ne. - Chișinău, 1997. - 326 p.

Rudyard Kipling - s-a născut la 30 decembrie 1865 în Bombay, India. A fost un poet și prozator britanic, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 1907. Este celebru prin povestirea sa pentru copii „Cartea Junglei” (1894), romanul indian

de spionaj „Kim” (1901), poemele „Gunga Din” (1892) și „If” (1895), numeroase schițe și nuvele.

„Cartea Junglei”

...”- Cum îndrăznești să vorbești în felul acesta cu șeful vânătorilor din sat, băiete? Ai avut noroc că ți-au dat ajutor și bivolii ca să poți ucide tigrul. Tigrul

probabil că era sătul, căci altfel acum ar fi la două poște depărtare de aici. Tu nici nu ești în stare să-l jupoi ca lumea, obrețule, și tocmai mie, Buldeo, îndrăznești să-mi spui...”

Kipling, Rudyard. Cartea Jungliei. - București, s.a. - 218 p.

Iacob Negruzzi

- s-a născut la 31 decembrie 1842, la Iași.

A fost scriitor, dramaturg, critic literar, jurist, profesor, politician, președinte al Academiei Române. Este cel de-al doilea fiu al lui Costache Negruzzi. în anul 1863, împreună cu Petre P. Carp, Titu Maiorescu, Vasile Pogor și Theodor

Rosetti, pune bazele societății culturale „Junimea” și ale revistei sale „Convorbiri literare”, pe care o conduce timp de 28 de ani (1867 - 1895). Este cunoscută proza Copii după natură, care cuprinde mai multe poezii: „Prolog”

„De-ți plac în poezie ideile mărețe,

Frumoasele tablouri, precum le-nchipuiesc

Acele genuri mândre ce-n zboruri îndrăznețe
Olimpicele vârfuri s-atingă năzuiesc...”

Negruzzi, Iacob. Scrieri alese. - Chișinău, 1992. - 580 p. Reclame

Coriolan PĂUNESCU

Am avut o iarnă

Am avut o iarnă gri și tare urâtă

cu molime grele și-ntristate ploii
c-o lumină veche și posomorâtă
cu friguri fierbinți și multe nevoi.

Am avut o iarnă cu boli care dor

și rătăceam cu privirea pierdută
microbii se fabricau în laborator
cu o mașină de-a dreptul ocultă.

Am avut o iarnă cu efect patogen

ca în Bacovia-n salonu-i de spital
ori prin grădini otrăvite în infern
să-și piardă de tânăr spațiul vital.

Am avut o iarnă cu tablou de război

în templul de noapte călcat de hoți
cu vindecători urcați la rang de eroi
promițând să aducă salvarea la toți.

Am avut o iarnă cu privirea de astre

și blocuri cu bătrânii în taină plecați
iar noi vedeam veșnic stele albastre
cu echipe ce descărnând saci sigilați

Am avut o iarnă ce iarăși ne-ncearcă

c-un ARN ce ne amenință iar din aval
fiindcă unii stăpâni au punga săracă
și-s gata să aducă un alt microb ideal.

Fără titlu

Cândva oameni vechi ai lumii

veneau pe legiuite căi de laur
în mers veneau înțelepciunii
s-o afle-n marile scripuri de aur.

Țipau atunci în gesturi și urale

nebunii toți în piețele de sclavi
bătând etern nemărginita cale
în valea cu copacii puri și gravi.

Prin lume ei își ridicau paharul

și-l umpleau spre răsăritul lunii
când scăpăra-n colnic amnarul
și s-aprindea din apele fântâni.

Și mă întrebam de-i totuși bine

în trupul veșniciei albe să rămân
bătând peste planeta din rubine
și-n umbra alb-a muntelui bătrân.

Undeva străine șoapte

Sunete fără timp suie pe lună

bolnave de-ntrupare-n cuvânt
și în suflet restriștea se adună
ca semn de zburdare prin vânt.

Cartea se deschide-nvolburată

în ochiul albei rame din cuvânt
și dintr-odată în vreme se arată
o umbra care urcă-n cerul sfânt.

Și, iată, se ivesc copacii în lume

într-un pustiu în care nu se știe
cum de pădurea are iz de pâine
pe care-o fură hoții din câmpie.

Undeva s-aud străine șoapte,
că iar s-aprind în deal semnale
și că-n craterul sedus în noapte
stau înarmate santinele-n cale.

Trompetele din galbenă alamă
stau pavăză din țipete drapate
și sfetnici noi din zona mediană
apar în lume pe ușile din spate.

Mersul vremii

Iar razele din a luminii mare glastră

mă cheamă iar prin galbenul aprins
și ochiul metalic de pasăre măiastră
mă urmărește azi-n ceru-necuprins.

Și vechile ninsori ascunse fără vină;

mă săgetează prin lumea răzvrătită
fiind strigat arar cu vocea arhiplină
de-a fi cuprins în steaua-i răstignită.

Iar Pater eternul Dumnezeu-divinul

stăpânul tandru din galbenele stele
mă cheam-a fi ieșit mereu cu plinul
ce îndestulează firea unor zile grele.

Și blândul martir din neștiutul lumii

pe care statornica-i Treime-l poartă
se-ntrupează iar din existența lumii
ca-n suflet lumina să-i fie mai curată.

Iubirea razelor într-o străveche cupă

se va-ntregi-n taina de sceptică trăire
spre care Universul ni-i gata să erupă
când El e pregătit de-a Il-a Lui venire.

Întâmplare

A venit iar o vreme de pedepsire, rece

precum biciul pe spinări cu urme crude,

iar frunzele pădurii sunt galbene și ude
când peste lume pasul răzbunării trece.

Mă-mboldesc mirosuri în stoguri de fân

să adorm sub ceruri într-o singură clipă
ori să mă-nalț înspre griul nour în pripă
sau de-a pururi în greul somn să rămân.

Acum mai aflu că oamenii cad fără vină

în loc să treacă nepăsători mai departe
fără să cunoască că ei trec către noapte
ca într-o ciudat de veche mașină.

Orașul cu atâția răi, ipocriți și pizmatici

unde trăisem și eu cu multiple suspine
se-ndepărta, vremii vrând să se închine,
ca niște copaci prin furtuni fantomatici.

Deodată, jur-împrejur se făcea-ntuneric

iar frica m-a cuprins ca o undă de ploaie
când totul înainte-mi părea că se-ndoaie
ca un vânt răsucit, de-a dreptul himeric.

Casa din cătunul meu

Pe sub albe nopti cu lună plină

trec hotarul unei lumi suspecte
și-aud lupii vremii cum suspină
împușcați de gloanțele secrete.

Și în cerul mângâiat de toamne

se aprind stele galbene și clare.
Oh cum țipă pe cărări montane
vânători prin vieți nemuritoare.

Și un rece vifor peste mine bate

când voi vrea-n sprijin să-i răsar
să visez că trec pe cărări minate
în cătunul în care umblu-n zadar.

Ah, destinul-lup tot nu-nțelege

că trecând prin codrul nimănu
eu doream de viață să-l dezlege
pușca-mi veche atârnată în cui.

ENCICLOPEDIA GALAȚILOR - UN SUMMUM PENTRU ORAȘUL DE LA MILA 80 A DUNĂRII

Gheorghe FELEA

În perioada interbelică, Ionel Teodoreanu, scriitor care a avut legături strânse cu orașul Galați, atât profesional cât și literar, afirma sentențios: Fără scriitorii lor, orașele ar rămâne să doarmă în sicriile lor geografice. Într-adevăr, fără Moise Pacu, Gh. N. Munteanu- Bârlad, Dimitrie Faur, Tudor Iordachi, Constantin Velichi, Paul Păltănea, Constantin Marinescu, Eugen Drăgoi, Dumitru Săndel, Costin Croitoru, Râpă Dan-Buicliu, Mihalache Brudiu, Constantin Bușe, Constantin Ardeleanu, Artur Tuluș, Cristian Căldăraru, Ștefan Stanciu, Radu Săgeată, Adrian Pohrib, Tudose Tatu, Victor Cilincă, Popescu Cristei Ermei etc, precum și fără contribuțiile lui Gh. S. Ștefănescu, Dumitru Șoitu, Ioan Brezeanu, Adi G. Secară, Marius Mitrof, Valentin Bodea, Vasile Ghica, Livia Ciupercă, Ștefan Andronachi, Ionel Necula, Corneliu Stoica, Violeta Ionescu etc Galații ar fi rămas un oraș mai puțin cunoscut marelui public deși au un trecut istoric, economic și comercial glorios.

Cu onestitate, trebuie recunoscut că, până acum, nu a apărut la Galați o lucrare enciclopedică de referință, care să cartografieze spațiul mental gălățean și să decodeze fizionomia spirituală locală. Din păcate, nici cultura română nu a avut vocația enciclopedisticii. Elitele politice și culturale din ultimele două secole nu au arătat disponibilitate pentru asemenea proiecte de anvergură și durată, dar și de largă accesibilitate și efect educativ. Apoi, insuficiența izvoarelor și surselor - monografii, sinteze, tratate, bibliografii, dublată de absența unor case de editură de profil ca și reticența manifestată față de acest gen publicistic au făcut ca enciclopediile în România să fie o rară avis.

Cu toate acestea, de-a lungul timpului, au fost publicate și în spațiul românesc enciclopedii, începând cu *Enciclopedia României* (trei volume, Sibiu, 1898-1904) datorată lui Cornel Diaconovici, *Marele Dicționar Geografic al României* (cinci volume, București, 1898-1902), alcătuit și prelucrat de George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, cărora în deceniile următoare li s-au adăugat: *Minerva. Enciclopedie Română* (1929); *Dicționar Enciclopedic Ilustrat „Cartea Românească”* al lui

Ion-Aurel Candrea și Gh. Adamescu (1926-1931); *Enciclopedia „Cugetarea”* a lui Lucian Predescu (1940); *Dicționar Enciclopedic Român* (patru volume, 1962-1966) coordonat de Athanasie Joja și D. Macrea; *Mic Dicționar Enciclopedic* (diverse ediții între 1972 și 1986). După 1989, Editura Enciclopedică, cu eforturi considerabile, a publicat între 1993 și 2009 un *Dicționar enciclopedic* în 7 volume, coordonat de minunatul editor Marcel D. Popa, după care s-a întocmit un nou *Mic Dicționar Enciclopedic* (diverse ediții, 2005-2008); Recent, și Academia Română a lansat megaproiectul realizării unei lucrări monumentale, *Noua Enciclopedie a României* în 16 volume.

Din bilanțul expus lipsește, după cum poate cititorii deja au constatat, excelenta *Enciclopedie a României* (patru volume, 1938-1943), *Enciclopedia Gusti*, care, din păcate, a rămas incompletă, prin nepublicarea celor două volume privind cultura.

Aceste inestimabile instrumente de lucru pot constitui un valoros patrimoniu pentru *Enciclopedia Galaților*, proiect pe care l-am lansat de curând și la a cărei apariție invit pe toți cei care sunt preocupați de trecutul și prezentul orașului de la mila 80 a Dunării și care doresc să lase testimonium generațiilor viitoare o lucrare de referință, Sper că Apelul meu nu semnifică nici clamatio in deserto, nici o pledoarie pentru a mări inventarul bibliotecii proiectelor eșuate Evident, realizarea unui astfel de proiect ar putea să fie considerată de unii temerară sau indubitabil, alții vor clama că ea transgresează posibilitățile unei singure persoane sau chiar ale unui grup restrâns de specialiști. Suntem stimulați în această temerară inițiativă de lansare a **Apelului pentru Enciclopedia Galațului** de un antecesor, Lucian Predescu, ieșean care și-a făcut studiile primare și liceale la Liceul „V. Alecsandri” din Galați. De profesie „enciclopedist”, Lucian Predescu ilustrează un tip de erudiție factologică majoră, el fiind autorul (ați citit bine!) *Enciclopediei Cugetarea: Material românesc. Oameni și înfăptuiri* În sumara noastră tradiție „enciclopedică”, lucrarea lui Lucian Predescu este o realizare monumentală. Operă a unui singur om, enciclopedia

lui Lucian Predescu reprezintă stadiul maxim atins în perioada interbelică în literatura de informare generală. Motivația principală a redactării acestei enciclopedii a fost, conform declarației autorului, *faptul că noi, Românii, nu avem o enciclopedie a noastră în care să pulseze numai energia românească și că enciclopediile străine neglijează aproape cu desăvârșire materialul românesc.*

Apariția *Enciclopediei Cugetarea: Material românesc. Oameni și înfăptuiri* confirmă rara probitate bibliografică a lui Lucian Predescu și reprezintă o performanță greu de egalat.. El aparține benedictinilor stăpâniți de o erudiție fabuloasă, oameni cărora le lipsește însă filonul creator Trebuie precizat că o altă operă singulară în istoria culturii românești, a rămas în manuscris. Este vorba de Marea enciclopedie românească (300 000 de fise; 40 000 de fotografii), care nu a fost publicată până astăzi, tot ca o tragică predestinare a geniului moldovenesc. Din motivația lui Lucian Predescu extragem, cu filiațiile de rigoare, necesitatea unei Enciclopedii a Galaților, pentru că noi, gălățenii, nu avem o enciclopedie a noastră în care să pulseze numai energia gălățeană știut fiind faptul că enciclopediile românești neglijează în mare măsură materialul gălățean..

Prin *Apelul* de față, încercăm doar să sensibilizăm comunitatea locală pentru a-și concentra resursele în vederea finalizării unui proiect ambițios, dar necesar. Nu dorim, deocamdată, decât să trasăm coordonatele și să identificăm aspectele definitorii, urmând ca, ulterior, să ne dedicăm, pe îndelete, acestei teme majore pentru comunitatea gălățeană (și nu numai!). Precizez că, momentan, nu asumăm o tratare quasiexhaustivă a subiectului (extrem de vast) ci, doar, ne propunem să-i schițăm fundamentele. Consider că acest microeseu nu poate fi decât o modestă dedicație pentru Ithaca natală, o împlinire relativ târzie a unor proiecte mai vechi și o chemare la acțiune coerentă și convergentă către alți confrăți, pentru a reuși, împreună, înfăptuirea *Proiectului Galați-opere complete.*

Bineînțeles, această intenție nu obstrucționează preocupările pentru opere alese, ca etape către *Enciclopedia Galaților*. Menționăm cu Galațiul ca județ și ca municipiu reședință ar avea nevoie și de alte câteva enciclopedii: *a Dunării, a Tecuciului, a Județului Galați, o Bibliografie a Galațiului* etc.

Asumăm faptul că încremenirea în proiect ține de fatalismul mioritic, iar biblioteca proiectelor anunțate dar eșuate conține mai multe lucrări decât cele apărute efectiv. Doar că sperăm că apariția doritei și necesarei *Enciclopedii a Galaților* va fi o dezmințire a mitului sisific și a spiritului adamic, într-un moment fast, de maturitate al comunității locale. O asemenea reușită ar fi și o manifestare a grațitudinii pentru opera antecesorilor, o validare a potențialului actual al spiritualității gălățene pentru realizarea unei opere perene și un dar făcut generațiilor viitoare ca testimoniu și ca măsură a valorii toposului și al genius loci gălățean.

Enciclopedia ar trebui nu numai să abordeze unele teme definitorii ale civilizației naționale, cu precădere ale celei locale ci să dea și răspunsuri adecvate (nu retoric!) la întrebări precum: Cine suntem? Ce semnifică identitatea gălățeană? Care este fizionomia spiritualității gălățene? Cum s-a raportat/integrat/menținut un anume specific gălățean în contextul Moldovei medievale, al Principatelor Unite și, ulterior, în cadrul statului român unitar? Care a fost/este rolul și rostul Galaților la nivel zonal/regional/național/european etc?

Pentru a răspunde competent la aceste interogații istoricul faptelor spirituale trebuie să apeleze la întregul arsenal informațional, să decanteze și să sistematizeze impresionantul volum de informații, să structureze și să trateze exhaustiv problematica specifică Galaților. Efectiv, este nevoie nu numai de resurse umane (deși și acestea pot constitui la un moment dat o problemă) ci și de resurse materiale, financiare, informaționale, logistică etc. Pentru a deveni realitate **Enciclopedia** ar trebui să fie proiectul întregii urbe, să implice instituțiile și autoritățile locale competente, să beneficieze de contribuția specialiștilor și a oamenilor de cultură reprezentativi, care, împreună sau separat, în echipe sau individual, se impune să-și aducă obolul la această lucrare, care sperăm că nu va încremeni în proiect și nici nu va fi destinată bibliotecii proiectelor eșuate. Nu doresc să devin patetic, nici să clamez în deșert dar având în vedere că **Enciclopedia** va exprima potențialul și va fi concretizarea forței proteice a municipiului vedetă al Dunării de Jos îmi exprim încrederea că, la final, vom avea satisfacția împlinirii cu brio a acestui megaproiect, cu valențe nu numai locale ci și naționale. Bineînțeles, nu va fi ușor,

dar nici imposibil, de realizat dar sunt încrezător că, în curând, bibliotecile din județ și unele din țară vor etala, ca pe un trofeu valoros volumele Enciclopediei Galaților!. Au mai fost momente în viața urbei când comunitatea a demonstrat că poate să asume și să finalizeze proiecte care să devină, peste timp, testimoniu despre spațiul, genius loci, forma mentis de la mila 80 a Dunării.

Deși de multe ori publicarea unei lucrări enciclopedice este considerată o muncă de Sisif, analogia nu e corectă decât pentru faptul că este o „caznă”, în rest stânca pe care o reprezintă o enciclopedie nu se rostogolește înapoi, precum aceea a lui Sisif; ci, prin ea, se împinge mai departe, se completează, dezvoltă, actualizează, diversifică, vechea stâncă. Textul enciclopedic, indiferent de suport, hârtie sau internet, implică selecția, privirea critică a specialistului, punctarea a ceea ce este esențial.

Gălățeanul veritabil își deapănă existența **întru** cele 12 antinomii identificate de Vasile Băncilă în Spațiul Bărăganului: **între** finit și infinit, **între** localism și ubicuitate, **între** cosmic și terestru, **între** libertate și determinism, **între** centripet și centrifug, **între** imobilism și stihialism, **între** geometrism și difuzionism, **între** identitate și inefabil, **între** fragilitate și siguranță, **între** realism și idealism, **între** tăcere și muzică, **între** unul și multiplu. Forma mentis gălățeană este **întru** această tradiție, asociată cu cataliza asimilărilor de-a lungul evoluției istorice românești (după Mircea Vulcănescu logică franceză, politică bizantină, metafizică germană, religiozitate slavă, viață mondenă balcanică, artă iudaic-țigănească etc).

În ceea ce privește cadrul temporal, noi marginalii, cum specifica Noica, *stăm prost cu timpul cel îngust, timp linear și al prezentului*. De aici, Vasile Băncilă deduce ca temporalitate *provizoriul*, precizând că acesta este categorie universală în România. Asumând viziunea asupra timpului a colegilor săi de generație, Petre Țuțea rostește ferm, noi românii trăim în posibil și nu în real, ceea ce ne îndreptățește să conchidem că afirmația este valabilă și pentru gălățeni (cu toate că mercantilismul, pragmatismul și spiritul antreprenorial, specifice orașelor porturi, presupun o altă atitudine față de timp!).

În concluzie, în studiul nostru, prepoziția **întru** semnifică **înspre** și **în**, ceea ce echivalează cu „nici **înăuntru**, nici **în afară**”, adică, „și una și alta”. Analiza morfologică și funcțională a culturii române, născută pe un pământ de cumpănă (Lucian Blaga) și având menirea de pod (Mircea Eliade) **între** civilizații diferite reclamă substituirea, uneori, a lui **întru** cu mai adecvatul **între** sau utilizarea lor simultană, pentru o mai fidelă surprindere a specificului și nuanțelor. Așa se explică opțiunea noastră pentru prepoziția **între**, care exprimă mai bine combustia vieții noastre istorice, subliniază, mai nuanțat, tragismul *poporului de frontieră*, sugerează, mai expresiv, starea de echilibru instabil, sub semnul căruia s-au derulat unele clipe de istorie și trimite, fără echivoc, la evadarea în posibil și la virtualitățile eternizate și mereu amânate ale gălățenilor Semnificând fie potențialitatea (cu ipostaza increatului, postulată de Brâncuși sau Ion Barbu), fie precaritatea existenței sau virtualul pur, dezirabilul **între** deschide calea către convertirea negativului în pozitiv (consecvenți liniei de interpretare Nae Ionescu, M. Vulcănescu, L. Blaga și C. Noica), face inteligibil raportul dintre cădere și compensație, dintre virtual și actual etc. *Încremenirea în proiect, teroarea istoriei, revanșa geografiei asupra istoriei, retragerea din istorie*, teme predilecte ale etnopsihologiei românești, constituie tot atâtea argumente pentru prezența **împreună** a noicianului **întru** și a lui **între** (prepoziție dragă lui Mircea Muthu în definirea balcanismului și balcanității), pentru cartografierea identității gălățene.

Am conturat anterior câteva coordonate ale unei posibile și dezirabile ontologii a spiritualității gălățene, ca prolog pentru o abordare ulterioară, mult mai sistematică și mult mai complexă. Asigurăm pe cititori că vom relua subiectul, stimulați și de faptul că *Analele Brăilei* au găzduit o dezbatere, în anii 1930, cu tema A fi brăilean și motivați de paradigma consacratului Vasile Băncilă, care a oferit prin *Spațiul Bărăganului* o replică la *Spațiul mioritic* a lui Blaga și care a lansat ideea publicării unui volum (*Spațiul bălții*), dedicat Brăilei. Dacă același Vasile Băncilă afirma că problema Bărăganului fusese până la apariția operei sale o temă virgină pentru filosofia românească, vă asigur că, pentru spiritualitatea gălățeană, ogorul va fi desțelenit în curând, prin apariția unei lucrări, dedicată acestui subiect, la a cărei elaborare invit pe toți cei interesați de filogenia și de ontogenia condiției de gălățean.

În continuare, vom aborda problematica specifică Galațiului ca topos **întru** Dunăre și ca forma mentis **între** spiritus loci și paradigma europeană. Savantul Nicolae Iorga aprecia că: *Fiecare loc de pe pământ are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea, ca s-o auzi și un dram de iubire, ca s-o înțelegi*. Bineînțeles, toposul Galați își are povestea sa, condensată în spiritus loci, iar gălățenii și-au dobândit în timp o identitate, o forma mentis, care, împreună, în diacronie, au devenit o emblemă pentru orașul de la mila 80 a Dunării, au generat ample discuții, care s-au concretizat în apariția unor lucrări dedicate acestei teme.

Desigur, abordarea subiectului ar putea sta sub semnul conjuncției, al conectivității cu opera antecesorilor iar demonstrația în sine devine mai lesnicioasă dacă luăm în considerație opinia lui Noica, care susținea că sunt închideri care deschid și deschideri care închid. Un al doilea enunț din opera noiciană ne-a fost călăuză și anume: o conjuncție n-are sens pe lângă pronumele personal, pe când o prepoziție da. Plecând de la aceste aserțiuni ale Magului de la Păltiniș, dar nerămânând captiv rostirii sale, în continuare, vom utiliza pentru definirea identității gălățene două prepoziții, una dragă lui Noica, **întru**, și cealaltă, **între**, schițată ontologic de Mircea Muthu. Pentru Constantin Noica, termenul **întru** indică un semn al unei alte raportări la ființă, diferită de cea spațializată și delimitată. El exprimă o “fraternizare” cu ceea ce este, apropierea, intimitatea, drumul cu capete cu tot (capătul fiind absorbit, nu suprimat). Cu “întru” ceva se confundă în altceva, intră în contact direct, devine quasipalpabil, concrește și dă, nu o compunere, ci o contopire. Micuța vocabulă “întru” surprinde astfel un aspect esențial al sufletului românesc și devine și o trăsătură definitorie și a culturii și civilizației gălățene.

Dimpotrivă, Mircea Muthu propune substituirea lui întru cu între, care rezumă *echivocul vieții noastre istorice, «condiția intervalului»... «alternanța unor ideologii cu proveniență deopotrivă atlantă și asiatică»*. Situația între, supusă tensiunilor intermundiului, poate fi o șansă asigurând *dubla deschidere* pentru un popor de frontieră, trăind cu ritmul său specific, întretăiat de sincope într-o lume a posibilului cu virtualități eternizate de stări conjuncturale. Și va fi o șansă, o dată cu mutarea accentului de pe spațiu pe „timpul cosmic” și

cu renunțarea la obsesia apartenenței la o „cultură mică”.

Iar dacă **întru** și **între** nu ne sunt suficiente recurgem la adaptabilitatea lui Mihai Ralea (Între două lumi) pentru că psihologia etnică românească, deci și cea gălățeană, disociază sever între două tipuri de apreciere: scepticul radical, care neagă tot și mentalitatea grandomană: concretizată în *orgoliu național și grandomanie șovină*. *In aceste condiții, ne trebuie o atitudine critică justă, pentru că, la noi, multiplicitatea raselor și influențelor a fost mai mare ca oriunde.*

De aceea, *suntem încă în devenire, în imprevizibil, în imprecizabil. Nu ne întâlnim deocamdată decât cu vagi indicii, cu veleități, cu simptome.*

În sfârșit, lumea lui Mihai Cimpoi, este inclusă într-o formulă ontologică a închiderii-deschiderii, comparabilă, metaforic, cumpenei cu două ciuturi. *„Sedentarismul, ca factor pasiv, transhumanta ca factor dinamic pot fi concepute, după opinia lui Mihai Cimpoi, nu ca niște categorii separate, ci ca două părți ale unei cumpene ce se activează prin impulsuri reciproce după legea terțului exclus, a contradictoriului imanent.*

Cumpăna cu fântână, pe care G.M. Cantacuzino o concepea drept noțiune sintetizatoare a sufletului național, la Dumitru Stăniloae leagă pământul și cerul (credința). Ea, odată înălțată, semnifică, o *restrângere a orizontului eliberat de aparențe goale, la un punct central esențial, o întemeiere sacră, o coborâre a cosmicului într-un element ce-l reprezintă: apa..*

Avem astfel instrumentarul abordării problemei fenomenului identitar local dintr-o dublă perspectivă: evoluția Galaților **întru** Dunăre și ființare românească și devenirea spirituală ca forma mentis **între** spiritus loci și paradigma europeană. Astfel, Mesopotamia danubiană stă neclintită **întru** limes, hotar, graniță, frontieră, vamă dar devine permeabilă ca și punte, cale, deschidere între tendințe și orientări, adesea divergente (dubletele Orient-Occident, Bizanț-Balcani, Septentrion-Austral, Identitate-Alteritate, Tradiționalism-Modernitate, Centru-Periferie, Capitală-Provincie etc.).

continuare în pagina 43

AEROPORTUL PE NEDREPT PIERDUT

“ABECEDAR ISTORIC GĂLĂȚEAN”

Victor CILINCA

Peste 100 de hectare avea Aeroportul Galați! Cu o pistă din pământ bătătorit, suporta greutatea avioanelor ușoare, cu doar câteva locuri, apoi ceva mai mari, care duceau în special oameni de afaceri sau călători cu dare de mână între București - Galați - Iași - Chișinău. Situat din spatele Cimitirului „Eternitatea” spre Patinoar, Aeroportul, devenit jumătate militar în cel de-Al Doilea Război Mondial, se înființase după Primul Război Mondial. Trecuseră opt ani de la încheierea războiului când, într-o zi de iunie, în România apărea primul călător cu bilet de avion. Era contele brăilean Nicolae (Nikos) Anninos, un bogat negustor de cereale de origine greacă.

Familia Anninos, la început de secol XX - foto „Historia”

Mihai Mincan, în revista „Historia”, scrie: linia ferată Buzău - Făurei - Brăila fusese închisă de inundațiile ce loviseră România, un transport de cereale aștepta în portul Galați, dar trenul nu-l putea aduce pe Anninos aici. Și era vorba despre cuvântul dat, de onoare și încredere care, de nu sunt respectate, aduc faliment și rușine! Negustorul a cerut un avion și a plătit 1.800

de lei -de patru ori prețul unui bilet de tren. Alături de călător era doar pilotul - plutonier-major Ion Negreanu. Familia Anninos deținea patru vapoare, care transportau petrol și cereale. Blazonul lor era un leu cu o sabie și „fiecare bărbat născut sub numele de Anninos devenea automat conte, printr-o tradiție ce data din timpul lui Napoleon, care, se spune, ar fi fost salvat de la moarte de bunicul lui Nikos.”

MOARTE DE BUNICUL LUI NIKOS.

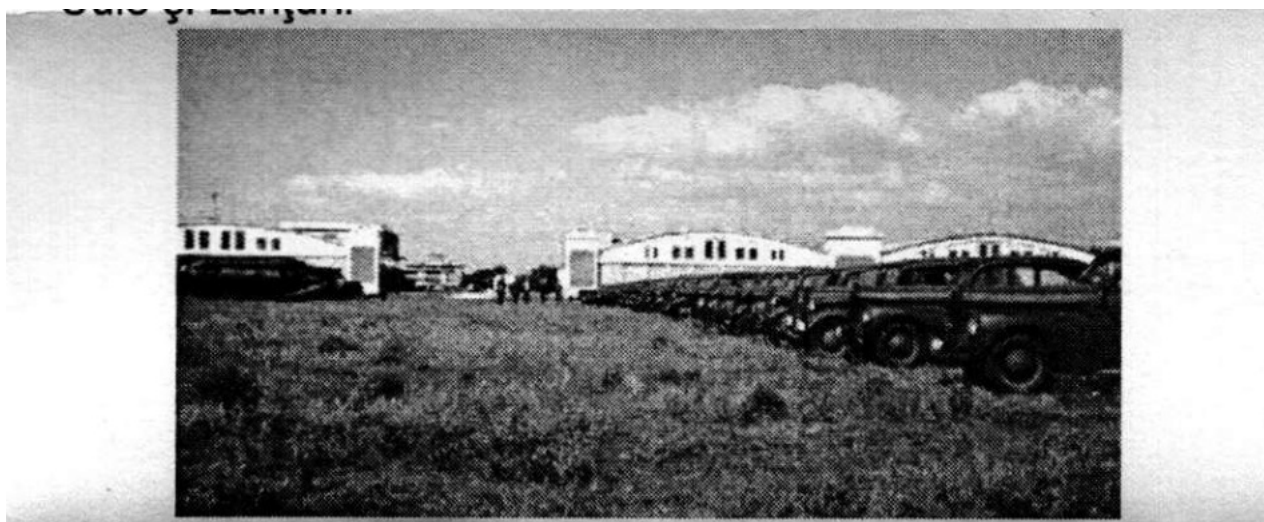

Se zbura cu pletele în vânt... (foto „Historia”)

Se zbura cu pletele în vânt... (foto „Historia”)

Călătorul avea să povestească apoi: „Mă urc în cabina aeroplanului, după ce dl pilot Negreanu mi-a dat un dolman (n.r.H. - haină groasă pentru zbor cu glugă), care avea în dreptul urechilor niște clape mici, desfăcute, ca să aud ce îmi spune. Îmi încleștez mâinile pe rezemătoarea scaunului și, legat în chingi, aștept cu inima ticăind puternic de emoție plecarea aeroplanului. Îmi fac o cruce în gând și zic, tot în gând, „Doamne ajută!”. Motorul pornit zbârnâie foarte tare și helicea începe să se învârtască din ce în ce mai repede. Apoi, zgomotul crește și mai mult, totul mi se pare infernal. (...) Am impresia că toată mașinăria are să se desfacă în bucăți. Deodată, zdruncinăturile încetează brusc, zgomotul pare să înceteze și el, iar iuțeala cu care pământul fuge sub noi se micșorează de asemenea. Mi se pare apoi că aeroplanul se oprește în aer și am senzația clară că plutește, într-adevăr. (...) Clipele în care aeroplanul se separă de pământ mi se par o dulceață infinită, de neînchipuit, o legănare ca în povești, o senzație de un contrast izbitor cu emoția din primul moment. Acest fapt mă determină să prind curaj, mă uit cu atenție în jur și vântul șuieră cu putere pe deasupra aeroplanului. Uit de frică și privesc în jur, în față, spre pământ. Pare un covor de petice regulate și neregulate,

care trec ca la paradă pe sub noi. (...) Am impresia că aeroplanul stă pe loc și pământul se apropie de noi...". Era prima cursă aeriană de pasageri plătită, pe ruta București. Scriitoarea, jurnalista și cercetătoarea Violeta Ionescu, care a publicat mai multe cărți despre aviatori și aviație, scria că era locul unor importante mitinguri aviatice, „În 1930, Aeroportul Galați era considerat aeroport principal și vamal. Era situat în partea de N-V față de centrul orașului, la o distanță de 5 km.” Sovieticii au somat autoritățile românești să mute aeroportul de la Galați, temându-se că era prea aproape de granița de atunci a URSS, ceea ce s-a și întâmplat cu jumătate de secol în urmă! Urmele aeroportului au dispărut însă, complet, abia de curând: cele cinci hangare, adăposturi din beton armat rezistente la bombardamente, în secțiune laterală un hangar fiind aproape un semicerc, au fost păstrate în timpul funcționării pe acel loc a ISCL - întreprinderea de Sârmă, Cuie și Lanțuri.

„Totuși, civilizația modernă le-a venit de hac. Ele nu au putut fi dinamitate de conducerea ISCL, dar au fost până la urmă distruse de actualul proprietar al mall-ului instalat pe locul vechiului aeroport”. Iar vestigiile Istoriei trebuie păstrate! Am văzut de pildă până și la capătul lumii, în Africa de Sud, la Cape Town, unde s-au descoperit vestigii romane în timp ce se construia un mall uriaș, că acestea pot fi văzute chiar în magazin, într-un loc neacoperit de podea și protejat cu un cristal gros.

Istoria la mintea copiilor
"Cartea autorului nostru este cu totul specială, din mai multe considerente (...), miza este una pedagogică. Victor Cilincă susține cu o intuiție remarcabilă faptul că textele din cuprinsul cărții sale vor trezi sentimentul și conștiința solidarității unei comunități pe care evenimentele majore ale evoluției sociale nu au ocolit-o. În atingerea obiectivului propus, autorul apelează la un stil colocvial a cărui forță stă în capacitatea de a trezi curiozitatea cititorului, de a-l provoca la dialog și de a-i stărni imaginația. (...) Victor Cilincă sapă cu migală unui arheolog straturile de istorie care au pus amprenta asupra devenirii locului și locuitorilor. (...) Dacă volumul se adresează voită tinerilor, el este și un binevenit instrument de lucru pentru profesorii de istorie". (prof. univ. dr. Ivan Miampie, Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie a Universității „Dunărea de Jos” din Galați – recenzie în revista de informație și opinie pedagogică "Coclea gălățeană")

*

"Gălățenii și nu numai dumnezeilor cunosc structura multplă și preocupările diverse ale lui Victor Cilincă. Pentru cei care, folosiți, nu știu și pentru minunea noastră în fața unui fenomen rarism, voi nota că pot de succedea. (...) Dumnezu Cilincă e prolic, dar nu și grafoman, fiindcă scrie mult și bine. Un critic literar devotat scrierii cilincian nu poate căluga de puțin să-l încoțosească maratonul". (dr. în Filologie Constantin Trandafir, critic literar, Cetățean de Onoare al municipiului Cămpina – articol în revista de cultură „Porto-Fracco")

*

"Acasă carte precum o mână de gânduri și imagini mai puțin sau mai mult cunoscute, dar care merită citite, deoarece astfel ne putem mândri cu faptul că locuim în aceeași oră. Timpul, lumina orăzului de ieri nu se compară cu lumina orăzului de azi. Cu siguranță că s-a întâmplat vreo dată să arzi niște manuscrie din alt orăz și să te arzi în lucrurile istorice sau noi din Galați. Nu s-a știut că acestea să arze mult mai bine?". (In comemorarea Abecedarului Istoric gălățean, în revista de cultură „Porto-Fracco")

"Un sfârșit din tot sufletul și conștiință să scrieți pe înțelesul copiilor, deoarece ei sunt viitorul!" (Mănușa Alexandra Ciobotaru, din Clasa a III-a la Școala nr. 28, avea 12 ani la lansarea cărții)

Despre autor:
Victor Ionel Cilincă este membru al Asociației Profesorilor De Istorie De La Dunărea De Jos din județul Galați, al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziaristilor Profesioniști.
A publicat 38 de cărți, în țară și în SUA – majoritatea române, inclusiv roman istoric, cărți de cercetare istorică, cu trei decenii de articole de istorie publicate în presă, cu proză scurtă în publicații și în antologii din țară, SUA, Canada, Franța, Marea Britanie, Noua Zeelandă. Cu opt piese (de la teatru istoric la propuneri moderne și chiar pentru copii) montate la Galați, București, Botoșani, Reșița, jucate în țară și în Germania, cu premii naționale, inclusiv două nominalizări la Premiile UNITER. Apare, ca scriitor, într-un manual de Clasa a IV-a, în Capitală, este subiect în teze de doctorat, dicționare și istorii literare. Este Cetățean de Onoare al orașului Galați.

ABECEDAR ISTORIC GALĂȚEAN

Victor Cilincă

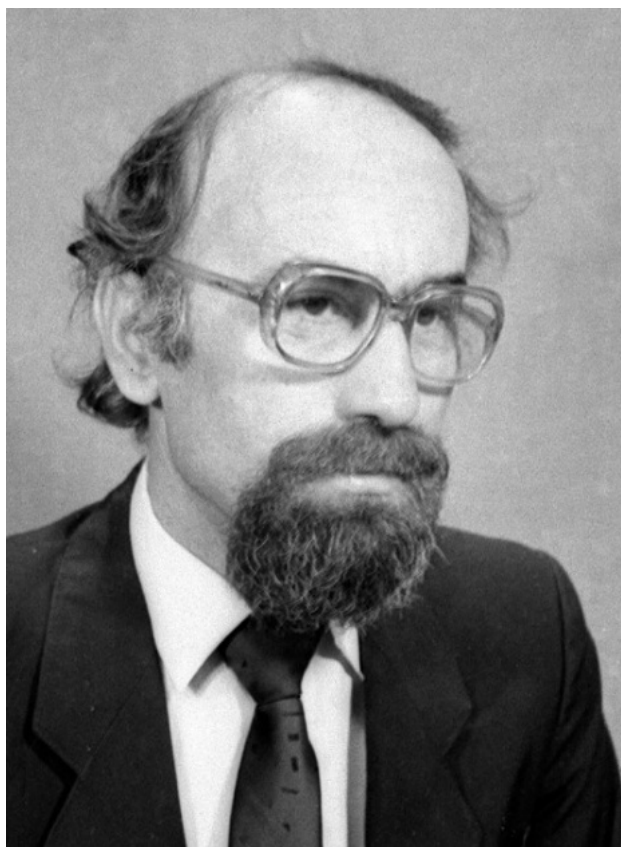
ABECEDAR ISTORIC GALĂȚEAN

CONSELIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Ediția Centrului Cultural Dunărea de Jos
Galați - 2021

2. De unde telecomandă în Mezozoic?

Ion MANEA

Primarul Riablei, Paris Mumuleanu Baldwin, se afla la Lacul Dulce în acea „zi a curcubeului”. A fost numită așa pentru că se va întâmpla ca tot ceea ce văzuseră pe cer consilierii orașului vecin imediat după arătarea Sfântului Ilie și avea să se vadă și de aici va avea, după cum vom vedea, urmări pe cât de neașteptate, pe atât de dramatice.

Lacul Dulce se numea așa din simplul motiv că avea apă dulce, așa de dulce, încât, dacă puneai un litru la soare, după evaporarea totală a lichidului, rămâneau pe fundul vasului cel puțin patru lingurițe de zahăr de cea mai buna calitate, brun la culoare și cu proprietăți terapeutice nemaipomenite. Pe malul estic al acestui lac fusese descoperită, cu ocazia instalării primului duș cu apă caldă din istoria stațiunii balneoclimaterice, acel obiect metalic antic și misterios în formă de telecomandă, care preocupa atât de mult oficialitățile locale, precum și comunitatea oamenilor de știință și din cauza căruia se afla aici primarul. Domnul Mumuleanu era însoțit în obișnuita sa vizită de lucru de consilierul personal, aproape nelipsit din preajma

sa, și la bine și la rău, prietenul lui cel mai bun, Hector Dobrogeanu Serea.

- Va ploua în curând, Parise dragă! îi zise acesta.

- Iar ai semnale paranormale. Hectore?

- Știi că nu greșesc niciodată. Hai să mergem mai iute spre mașină!

Paris Mumuleanu se conformă, cunoștea prea bine capacitățile extrasenzoriale ale prietenului și consilierului său, ca să nu țină cont de premonițiile sale. Un zâmbet larg de satisfacție deplină înflori pe chipul lui Hector Dobrogeanu Serea în momentul în care căzură peste capetele lor primele picături ale ploii rapide de vară. Primul tunet îi făcură să mărească instinctiv pașii, iar la al doilea erau deja la adăpostul mașinii. Șoferul porni cu viteză spre oraș.

Era marea mândrie a Riablei Lacul Dulce! După migăloase cercetări interdisciplinare și consultarea unei imense literaturi de specialitate, oamenii de știință locali stabiliseră originea lacului în Mezozoic, cam prin a doua parte a Cretacicului, pe când în toată această zonă exista o mare imensă, cam de vreo mie, dacă nu și mai multe ori, mai mare decât Marea Neagră de azi. Mii de brutozauri, care nu s-ar fi gândit nici o clipă cât de aproape era de ei Marea Extincție, se lăfăiau pe plajele întinse și cu nisip mezozoic ultra fin. Geologul Panait Arnăutu, rectorul Universității din Riabla, considera că deodată, într-o zi de marți, dacă am folosi calendarul actual, un mare cutremur de pământ ar fi zdruncinat din temelii uriașa mare, agitându-i apele în mari convulsii și spărgându-i fundul în mai multe locuri. Sigur că brutozaurii ar fi luat-o la fugă, dar prăpădul ce avea să urmeze i-ar fi prins din urmă, înecându-i. Pe scurt, marea s-a spart și apa a dispărut în străfundurile pământului abia desprins din uriașa Pangeea, iar în locul ei au rămas câteva ochiuri de apă, printre care celebrul Lac Dulce, aici la marginea Riablei, și „din păcate”, cum obișnuia să sublinieze de fiecare dată celebrul geolog, nu mai puțin celebrul Lac Șabret, dincolo, la dușmani, în coasta Țiglei. Concomitent, adăuga el. nu la mare distanță, spre Măcinul de azi, au ieșit din pământ ca dintr-o imprimantă tridimensională, Munții Hercinici, atât de înalți încât multă vreme a fost aproape umbră în zona viitoare cetăți a Riablei, și ar fi fost și acum la fel, dacă făloasele înălțimi montane nu s-ar fi măcinat lamentabil între timp. Așa stând lucrurile, era firesc ca importanța obiectului descoperit pe malul lacului

riablez să crească zi de zi considerabil, și odată cu ea, misterul, marele mister. De unde telecomenzi în Mezozoic și mai ales în Cretacic?

După ce sorbi cu poftă din conținutul cafelei aduse în cabinetul său de una dintre secretare, Paris Mumuleanu îi spuse lui Hector Dobrogeanu să cheme imediat pe toți consilierii Puterii „Fără Opoziție! Și fără femei! Numai partea bărbătească. N-am chef de tărașoi azi!”. Avea ceva foarte important să le comunice.

- Ne întâlnim într-o oră în sala mare de ședințe! îi strigă din urmă primarul, căci amicul său, Hectoraș, cum îl alinta el, dar nu prea des, se și năpusti spre ușă.

Se întoarse însă imediat cu o față atât de răvășită, încât Paris aproape că nu îl recunosc.

- Ce-i, prietene, te-ai întâlnit cu un țiglez?

Fără a scoate vreo vorbă, consilierul îl luă de mână și aproape că îl târi în balcon.

- Vezi? îi strigă.

În fața lor se arcuia, mare cât cerul și parcă coborât dintr-o altă lume. Curcubeul.

- Riabla n-a mai văzut niciodată așa ceva! exclamă Paris Mumuleanu, aproape gata să se prăbușească de emoții, dacă n-ar fi fost acolo brațele vânjoase ale lui Hector Dobrogeanu Serea.

- Lasă asta, privește mai atent! Vezi marea anomalie? îl întrebă consilierul, și el extrem de afectat de imaginea care le stătea în față.

- Că e mai pronunțat spre Țiagla și că deasupra noastră abia se vede?

- Exact! Mai întâi însă, observă că acest curcubeu are două capete spre Pământ, nu e ca un arc de cerc, e ca o jumătate din el. Acesta e un semn, prietene, e clar că dușmanii ne sabotează. Au manipulat curcubeul! În favoarea lor, ticăloșii!

- Nu într-o oră, acum ne întrunim în sala de ședințe! Ai înțeles, Hectore? Chiar acum, de îndată, amice! Și fără femei!

Ordinul primarului, oricare ar fi fost el, era lege, așa că la intrarea lui în încăpere, consilierii Puterii erau deja în poziție de luptă. Știa că o asemenea convocare precipitată nu mirosea deloc a bine.

- Suntem în preajma războiului meteorologic! încep să turuie furios încă din mers Paris Mumuleanu Baldovin. Dușmanii noștri de moarte, țiglezii, au manipulat curcubeul pe care ni l-a așezat Dumnezeu astăzi pe creștet. La ei e pronunțat, de parcă-i făcut chiar acum cu carioca de o mână de maestru, iar la noi abia se vede. Are toate culorile șterse și e aproape destrămat, ca urmele avioanelor de la lanca, după

câteva minute de la trecerea lor pe cerul nostru vilan și extravilan. E clar că e mâna lor! Îi au pe nenorociții ăia de specialiști de la Institutul de Cercetări Meteorologice și Apicole. ăia ne-au făcut-o!

- Așa e domnule primar! strigă unul dintre consilieri, vă amintiți de grindina din toamna trecută, care ne-a distrus toată flora urbană? Sau de ploaia cu broaște negre din aprilie? Tot ei ni le-au trimis!

- Trebuie să ripostăm numaidecât! rosti un altul. Să convocăm specialiștii noștri de la Observatorul Astronomic și mai cu seamă pe cei de la Aria 52! Numai ei pot găsi anticurcubeul!

- Stați, măi, oameni buni, ce vă agitați așa? interveni consilierul Sebastian Mustață, bătrânul poet riablez, premiat la mai multe concursuri literare din țară, precum și din Budapesta. Am văzut și noi minunea de pe cer, dar un curcubeu, chiar mai ciudat, așa cum e acesta, e doar o metaforă celestă, continuă el răsucindu-și tacticos mustața albă, o tresărire de culori a celei intime a apei universale, unică, irepetabilă și mustind de sensuri ancestrale divine și impresurabile. Au nu știți voi oare că toată această minune a lui Dumnezeu dispăre după câteva minute, ca orice minunăție închipuire?

- Haideți să vedem dacă e așa! strigă cineva, și toată suflarea Puterii se năpusti spre balconul primarului. De acolo, curcubeul se arată într-o splendoare imposibil de descris, mult mai puternic pronunțat, mult mai viu și aproape tangibil, spre Țiagla, destrămat, șters, rahitic, aproape caricatural, de partea lor.

- Război! Suntem în război meteorologic! urlă Paris Mumuleanu și vorbele lui străbătură orașul până în periferii, dincolo de ele, până la Podul Tudosean, reverberând în mulțimea uriașă de fire care îl susțineau, și chiar peste Dunăre, până la baza Munților Hercinici sau a ceea ce mai rămăsese din ei după ce, din Mezozoicul revolut și până în această clipă astrală a Marelui Curcubeu, timpul rosesese mișelește din trupul lor din ce în ce mai copleșit și mai insignifiant. Unde vor fi fiind mega urșii ce dădeau sens murelor și mării primordiale din scorburile uriașe de altădată? Unde vor fi fiind crestele montane veșnic înzăpezite atât de înalte, încât, după cum povesteau bătrânii, în unele nopți din îndepărtatele veri, aproape că atingeau suflarea Lunii?

Cazul doctorului Serafim

Violeta IONESCU

N-am dansat decât o seară...

Sfârșit de an școlar, atmosfera unui bal de absolvire a cadrelor sanitare, într-un restaurant închiriat, muzică veselie, lume multă, foști elevi, profesori, doctori, invitați. Într-un grup de tineri zăresc un domn grizonat, înalt, slab, elegant îmbrăcat într-un costum cafeniu închis, cămașă albă, cravată neagră, ochelari cu rame subțiri și fața acoperită de o barbă deasă, tunsă scurt. Cine o fi, mă întreb. Nu l-am mai văzut. Mă vede, înclină din cap, înclin și eu, dar nu știu cine este.

Muzica începe din nou și iată-l că se îndreaptă spre mine și mă invită la dans. Accept, evident întrebându-mă cine o fi personajul acesta misterios care mi-a luat mâna și m-a cuprins pe după talie. Când, deodată, îl aud vorbind:

-Îți mulțumesc pentru ce ai scris despre mine la ziar... În momentul următor, m-am clătinat, am simțit că-mi fuge podeaua de sub picioare. Da, e doctorul Serafim! Cum de nu l-am recunoscut? Am roșit, cred destul de tare și, cu un efort să nu mă dau de gol, am răspuns: -Am făcut ce m-a îndemnat conștiința, domnule doctor. Eu eram sigură că nu sunteți vinovat. Dar e o mare surpriză să vă întâlnesc aici. Ce faceți? Ce s-a întâmplat cu dumneavoastră?

Din păcate, muzica se termina. Mi-a sărutat mâna și atât mi-a spus:

- Poate altădată...

Cum să nu-l cunosc? Îl știu de 40 de ani, de când era un bărbat tânăr, voinic și frumos, într-o poziție excelentă ca director al Școlii Tehnice Sanitare din oraș, iar eu o mică elevă debutantă, când m-am aliniat la careul de început de an din curtea școlii, iar el ne-a vorbit... atât de cald și de convingător despre meseria pe care urma să o îmbrățișăm fiecare. Preda anatomia, un obiect la care am luat întotdeauna note bune, fiindcă mă fascinau orele lui și învățam de plăcere.

Apoi mi-a fost director în toți anii cât am lucrat în sănătate. Fiindcă soarta lui cred că asta era: să fie doctor, dar și director, să conducă. Era bun, se pricepea, părea de neînlocuit.

După Revoluție, cadrele spitalului și ale circumscripțiilor sanitare arondate l-au votat tot pe el, cu toate că mai fusese... Un „fost”, asta era el acum. Și nu dădea bine, cine știe pe cine deranja. Nimeni nu mai putea să ocupe scaunul acela. Se lipise de funcție. Și iată că l-au dezlipit...

Când să ne așezăm la masă, mi-a făcut semn să vin lângă el.

- Eu m-am purtat bine, a început să vorbească, nu numai cu cel care m-a reclamat, ci cu toată lumea. Ușa mea era deschisă tuturor, să poată veni să întrebe, să se intereseze, să-i ajut, pentru că asta era munca mea. A făcut o pauză, apoi a spus: Am fost și la Jilava, știi? Eh, mai bine nu! Să vorbim despre altceva...

O întrebare și mai multe răspunsuri

Ce i s-a reproșat? Se zice că lumea medicală românească este una din cele mai puțin cooperante în relațiile colegiale. Mulți obișnuiesc să spună că, decât să faci doi medici să concluzeze, mai bine ai muta munții din loc. Și totuși, referitor la „Cazul doctorului Serafim”, toți colegii lui, medici și cadre sanitare cu care am discutat atunci, au avut o singură părere, pe care o exprimau cu tărie: **doctorul Serafim nu putea face ceea ce se spune că a făcut!**

L-am întrebat pe dr. Petre Gabrielescu, medic primar, colegul de la secția de Psihiatrie, ce părere are despre această situație. Și mi-a răspuns:

„Ani mulți, dovedirea vinovăției unui cetățean din această țară a fost la discreția autorităților. Când autoritățile voiau să te considere vinovat, îți scoteau un dosar și te inculpau imediat. Aceste evenimente vin ca trăznetul. Pentru noi, arestarea doctorului Serafim reprezintă reîntoarcerea timpurilor de altădată. Înseamnă, de acum încolo, că oricine va incomoda în vreun fel, să știe că îl va aștepta plicul cu banii marcați.” Asta i s-a întâmplat doctorului Serafim! Un fost pacient cu probleme psihice, fost pușcăriaș, a revenit la spital, a intrat în cabinetul lui și a cerut să fie spitalizat. Nefiind încadrat, trebuia, normal, să-și plătească spitalizarea. L-a trimis să vină mai întâi cu un bilet de internare. Pacientul a revenit, a intrat din nou în cabinetul doctorului Serafim, a scos un teanc de bancnote pe care le-a aruncat pe masă și i-a spus: „Domnule doctor, ia banii ăștia și te rog să mă faci sănătos!” Doctorul Serafim a luat banii și i-a dat înapoi pacientului, recomandându-i calea legală, adică să ducă acești bani la caseria unității (o zi de spitalizare costa pe atunci cca 3.800-4000 lei) După declarația doctorului Serafim, pacientul a acceptat această soluție. Medicul a ieșit din cabinet, lipsind, câteva minute, cât pentru a se interesa dacă există vreun loc liber în secție. În acest timp, falsul pacient s-a strecurat din birou și a luat-o direct spre poartă, unde era așteptat... de organele care

puseseră la cale flagrantul. A urmat percheziția, găsierea banilor în cabinetul doctorului, într-un halat atârnat în cui, apoi arestarea și scoaterea doctorului Serafim din spital cu cătușe la mâini, spre stupefacția bolnavilor și a întregului personal medical.

A urmat procesul...

Toată lumea care îl cunoștea pe doctorul Serafim a fost revoltată. Dar justiția trebuia lăsată să-și spună cuvântul. Ziarele au protestat, eu am scris mult și am dorit din tot sufletul să se afle adevărul.

Am consemnat atunci mai multe opinii, printre care a doctorului Gavrilescu a fost cea mai elocventă: „Doamnă, aici vine orice pacient, începând de la cel din gară, pe care îl aduce poliția gării, sau orice bețivan care a căzut pe drum și pentru care cineva dă un telefon. Chiar dacă e urinat, murdar și tăvălit, noi îl primim, încât mi se pare de departe neplauzibil ca doctorul Serafim să fi condiționat internarea persoanei respective de o sumă de bani! Nu făcea acest lucru în general, dar pentru un om care a făcut și pușcărie, să-i pretindă 100.000 de lei, mi se pare nelogic și neplauzibil!”

O asistentă din spital mi-a spus și ea: „Aici fiind spital de boli cronice, noi suntem prieteni cu pacienții, pentru că cine vine o dată, vine mereu. Așa că nu se pune problema ca ei să plătească pentru a-i primi!”

Am asistat și la proces. Era atâta lume în curte și pe holuri care nu încăpuse în sală, că m-a uimit. Începuse unul din procesele care au bulversat urbea, fiindcă nimeni nu-și imagina că un om ca doctorul Serafim, care a făcut numai bine în orașul ăsta, putea să ajungă aici.

La prima înfățișare „inculpatul” a fost adus în sală în zeghe și fără ochelarii pe care îi purta de obicei. Era tras la față și dezorientat. I s-a dat să-și citească rechizitoriul și a răspuns că nu poate fără ochelari... Mi s-a strâns inima... Cum se poate așa ceva?! S-a fixat un alt termen de judecată și toată lumea a părăsit sala.

Luarea de mită, pentru care era acuzat, ca funcționar într-o funcție de conducere, cum era el, se pedepsea cu închisoare de la 3 la 12 ani. Dar el avea diabet, cum va rezista?...

În jurul unui „spectacol”

Asemenea pieselor de teatru, procesele sunt spectacole vii, care își consumă clipa, dar care au ca interpreți personaje reale, întruchipând drame reale, desfășurate sub ochii noștri. Cu siguranță că Justiția,

dacă ar avea și ea cronicarii ei, nu ar lăsa marile procese îngropate sub colbul arhivelor. Procesul doctorului Serafim, judecat în sala mică a Tribunalului urbei a fost unul dintre acele procesele care ar fi meritat o consemnare pe măsură.

La întrebările punctuale ale președintelui de judecată, martorul - recte reclamantul, un om tarat psihic, neinstruit, dar uns cu toate vicleniile, numai bun de folosit în astfel de situații - s-a fâstâcit, s-a încurcat în declarații, s-a bălbâit, nu mai știa ce spune. Dar nu uita să susțină una și bună, că i-a dat banii doctorului ca să-l interneze. Întâi a spus că i-a dat ca acesta să se ducă să plătească la caseria spitalului, apoi că i-a dat ca să-l scape de o „încurcătură”, fiindcă se certase cu altul și îi era frică să nu-l reclame, să ajungă din nou în pușcărie. Pe urmă a spus că se împăcase cu omul acela, dar că s-a dus la poliție fiindcă doctorul i-a cerut bani pentru internare. Când președintele îl mai întreba odată și o lua de la capăt, spunea altceva. Dacă n-ar fi fost de plâns, era comedie curată!

În final, când era gata să se pronunțe sentința, s-a cerut ca procesul să fie strămutat la o instanță dintr-un alt oraș. Acolo pedeapsa a fost stabilită și doctorul Serafim a ispășit câțiva ani, numai el știe cum. Din bărbatul acela strălucit, voinic, frumos și de neînlocuit, care răspândea în jurul lui încredere și putere de viață, ajunsese o umbră.

...Și în seara aceea de pomină, când m-am convins că minunile se întâmplă, am dansat pentru prima și ultima oară cu un om necunoscut care fusese cândva doctorul Serafim, am stat alături de el, am mâncat, am ciocnit cupele pentru „un viitor mai bun” și am depănat împreună amintiri frumoase, eu, o biată frunză, el un copac falnic, prea repede doborât și desfrunzit...

Nu mi-a spus nimic din ce a avut de pățimit. Nici n-am mai putut afla, fiindcă n-a trecut mult timp și am aflat că a murit. Nu știu cum s-a întâmplat, probabil din afecțiuni cauzate de stresul și privațiunile prin care trecuse.

S-a stins aproape neștiut un om care a vindecat pe mulți în acest oraș. După cum l-am cunoscut, cred că și-a iertat prigonitorii.

Dar nimeni, până azi, nu am auzit să-și fi făcut vreun proces de conștiință pentru această viață distrusă.

Carmen Andrei

Portret de traducător literar

Carmen Andrei este profesor universitar doctor la Departamentul de Limbă și Literatură Franceză, Facultatea de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România și conducător de doctorat în filologie franceză (literatură și traductologie). Predă cursuri și seminarii de literatură franceză de secol XX și XXI, de literatură francofonă și de traducere literară. Ea a publicat 10 cărți, 7 ca unic autor și peste 120 de articole științifice în domeniul său de interes. Este responsabil științific și membru al Centrului de Cercetare „Teoria și Practica Discursului” unde conduce axa „Literaturi și identități culturale”.

Ultima sa carte de teorie a traducerii literare, *Vers la maîtrise de la traduction littéraire. Guide théorique et pratique* (Galați, Galați University Press, 2014) a primit Premiul Tănărului Cercetător al Asociației Române a Departamentelor Universitare Francofone. Din 2015 - membru al Uniunii Scriitorilor Români (USR), secția ”Traducători”;

Din 2021 - membru al Asociației Traducătorilor Literari (ARTLIT) din România; Traduceri de opere științifice sau beletristice din autori consacrați

Traducere scrieri: romane, fragmente ficțiune:

1. Traducere inedită: Laurent Bayart - Portretul unui scriitor-ciclist în *Cu toți rărunchii*, fragment, în *Antares*, revistă de literatură și informație culturală, Ed. Fundației Antares, nr. 241-242-243/ aprilie-mai-iunie 2018, p. 18-19, ISSN 1453-8539,

2. Traducere: Nicole Verschoore, „Thilo”, fragment, în revista *Antares*, Galați, Ed. Fundației Antares, nr. 235-236-237, ISSN 1453-8539, 2017, 6p.

3. Carmen ANDREI, traducere inedită: Portrait d’un écrivain cycliste: Laurent Bayart, în *Melanges francophones*, fragment, Galați, GUP, nr. 13/2016, p. 301-335.

4. Carmen ANDREI, traducere: Nicole Verschoore, încă o dată, ca niciodată, roman, postfață, Iași, Editura Fides, 2015, col. „Phantasia”, nr. 58, 144 p. ISBN 978-606-691-016-3.

5. Traducere: Paul Emond, *Fumistul* (monolog teatral), postfață, Iași, Editura Fides, 2015, col. „Teatru”, nr. 18, 104 p., ISBN 978-606-691-017-0.

6. Traducere : Paul Emond, *Cât vezi cu ochii*, roman, prefață, Iași, Editura Fides, 2011, col. „Phantasia”, nr. 51, 252 p., ISBN 978-973-8930-89-6.

7. Traducere: Paul Emond *Tete à tete*, roman, Iași, Ed. Fides, 2008, col. „Phantasia”, nr. 31, 144 p., ISBN 978-973-8930-26-1.

<http://217.19.236.211/plumefx/public/plume.asp?mcid=15419>, cod MLA 25746 FD.

8. Traducere: Paul Emond, *Peisaj cu bărbat gol în zăpadă*, roman, Iași, Ed. Fides, 2007, col. „Phantasia”, nr. 26, 108 pag., ISBN 978-973-8.

Traducere poezie:

1. Traducere: Laurent Bayart și Olivier Lariza (p. 10-11), poeme - în revista *Antares*, Galați, Ed. Fundației Antares, nr. 226-227-228, martie 2017, ISSN 1453-8539, 2p.

2. Traducere: Michel Cassir, „Gaza Tete” în revista *Antares*, Galați, Ed. Fundației Antares, nr. aprilie-mai-iunie 2017, ISSN 1453-8539.

3. Traducere: Michel Cassir și Cristian Pavel, poeme (p. 116 și 123) - în *Antologie lirică/Lyrical Anthology*, Galați, Ed. Fundației Antares, 2017, ISBN 978-973-1952-73-4, 2p.

4. Traducere: Michel Cassir, „Libreria di Margherita” în revista *Antares*, Galați, Ed. Fundației Antares, nr. oct-nov-dec 2017, ISSN 1453-8539.

5. Traducere Laurent Bayart, poeme - în *Antologie lirică / Lyrical Anthology*, 4 p., Galați, Ed. Fundației Antares, 2016, ISBN 978-973-1952-73-4.

6. Traducere: Olivier Lariza, poeme - în *Antologie lirică / Lyrical Anthology*, 6 p., Galați, Ed. Fundației Antares, 2016, ISBN 978-973-1952-73-4.

7. Traducere: Laurent Bayart, poeme - în *Antologie lirică/Lyrical Anthology*, lip. Galați, Ed. Fundației Antares, 2015, ISBN 978-973-1952-73-4.

8. Traducere: Kosovo (poem) de Jan Mishkyn în volumul *Kosovo*, Poezie Centrum, Gent, 2008, p. 63.

Traducere studii (dotare cu aparat critic, note bio-bibliografice)

1. Traducere: Pascal Lardellier, *Ne duc mirosurile de nas?*, prefață, Iași, Editura Fides, 2021, col. „Litteratus”, nr. 23, 108 p., ISBN 978-606-691-059-0.

2. Carmen Andrei, traducere: Pascal Lardellier, *Trebuie să ardem riturile?*, prefață, Iași, Editura Fides, 2021, col. „Litteratus”, nr. 24, 124 p., ISBN 978-606-691-060-6.

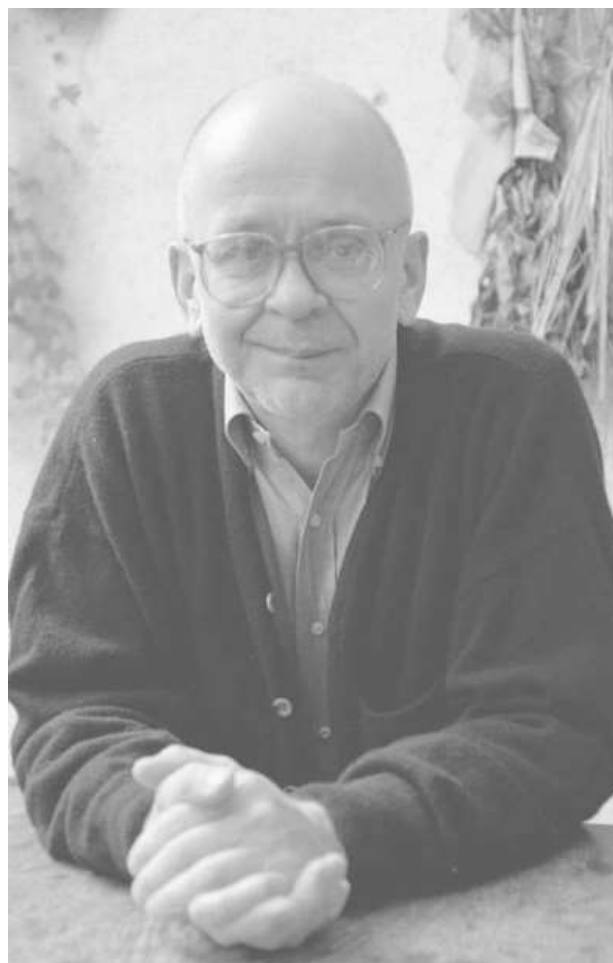
Carmen Andrei propune:

Paul Emond

Scriitorul contemporan Paul Emond (n. 1944) este o personalitate a culturii belgiene. Autor prolific a cărui operă însumează zeci de scrieri (romane, povestiri, istorii, piese de teatru, eseuri), apreciate de critica de gen, devine în 2011 membru al Academiei Regale de Limbă și Literatură din Belgia. A debutat cu succes ca romancier cu *La danse du fumiste* (1979), care cunoaște și o versiune ca monolog teatral, tradus sub titlul *Fumistul* (Carmen Andrei, Iași, Ed. Fides, 2015). A publicat mai multe romane traduse în limba română: în 1981, *Plein la vue* (aceeași traducătoare, aceeași editură, *Cât vezi cu ochii*, Iași, Ed. Fides, 2011); în 1982, *Paysage avec homme nu dans la neige* (idem, *Peisaj cu bărbat gol în zăpadă*, 2007); în 1989, *Tête à tête* (idem, *Tête à tête*, 2008).

În 2005 publică *La Visite du plénipotentiaire culturel à la basilique des collines* (tradus de Petruța Spânu, *Vizita plenipotențiarului cultural la bazilica de pe colină*, Iași, Ed. Fides). A scris peste douăzeci de piese de teatru (primește pentru întreaga operă dramatică premiul Herman Closson). I s-au jucat adaptări teatrale din marii clasici (Homer, Euripide, Shakespeare, Cervantes, Melville, Flaubert, Kafka, Borges) și numeroase comedii sociale în care inventează o lume, unde vorbăria servește de mască și refugiu pentru personaje în căutarea disperată a sensului vieții (*Convives*, *Les Pupilles du tigre*, *Inaccessibles amours*, *Caprice d'images*, *Malaga - jucate la FIT Sibiu, 2009*; *À l'ombre du vent - La umbra vântului a fost montată la Teatrul Dramatic din Galați în 1999, etc.*)

A publicat și câteva volume de proză scurtă și alte ficțiuni: *L'Homme aux lunettes blanches et autres fictions* (2011) din care face parte *Les beauxyeux d'Hélène*, *Les vingt-quatre victoires d'etape du peintre Belgritte* (2013, publicare în

română prevăzută pentru 2022), *Les aventures de Mordicus* (2014). Artista plastică Maja Polackova îi ilustrează original scrierile. Povestirea *Frumoșii ochi ai Elenei* este construită pe un joc de suprapunere a vocilor narative: Belgritte îi povestește lui Gayo care îi povestește naratorului ș.a.m.d, parodiind și pastişând. De altfel, toți naratorii lui Paul Emond sunt logoreici și narcisiști: pictorii dușmani din *Peisaj...*, *Lucienne din Tête...*, *Céleste Crouque* din *Cât vezi...* Scriitorul trimite ocheade complice cititorului avizat care se regalează cu dialoguri intertextuale, aluzii mitologice, culturale și istorice, într-o franceză agreabilă și familiară.

Opera edmoniană ilustrează admirabil ideea borgesiană a literaturii ca „formă de fericire”.

Frumoșii ochi ai Elenei

Știți că, înainte să treacă la tehnica abstractului și la incredibilele sale panouri cenușii și din ce în ce mai cenușii, mi-a zis într-o zi Alexis Gayo, pictorul Belgritte a avut o perioadă scurtă, dar intensă pe care am putea-o califica drept o perioadă mitologică? Era pe vremea tinereții lui zbuciumate, ați trecut și dumneavoastră prin așa ceva, dragul meu amic, ba chiar și eu, care am fost mereu mai reținut, și eu am trecut prin asta, firește, cu mult timp înaintea dumneavoastră, în acea vreme prostească a vieții când prea multă energie ne agită. Și iată-vă gata să credeți că veți revoluționa totul de jos în sus, începând cu arta pe care o practicați și în care vă credeți un inovator strălucit. Un inovator sclipitor, a repetat Gayo exclamând : haideți să fim serioși! De fapt, nu sunteți decât un ucenic neîndemnat. Numai că tinerețea are atâtea pretenții! Fratele lui, celălalt Belgritte, scriitorul, își pusese în minte, pe vremea aceea, să pună în scenă o adaptare a Iliadei și una a Odiseei. A bătut pe la toate ușile regizorilor din capitală, dar nimeni nu l-a vrut. Imaginați-vă numai, să reducă aceste capodopere nemuritoare la un simplu spectacol de două-trei ore, e mai rău decât și-a permis să facă tribul Jiveros cu capetele dușmanilor lui. Însă, dacă Belgritte pictorul a avut ceva har, de Belgritte scriitorul, eu cred ce cred despre el, așa cum spunea maestrul Maeterlinck. Cert e că, deși abandonat, proiectul trebuie să fi gădilat imaginația pictorului și că prietenul nostru a realizat tablouri cu titluri la fel de pompoase ca Ahile și Agamemnon luptându-se pentru Briseis, Atena arătându-i lui Ulise peisajul din Itaca și așa mai departe. Cea mai curioasă operă din această perioadă, a continuat Gayo, ridicându-și ciudat sprâncenele deosebit de stufoase, era, fără doar și poate, un tablou de mari dimensiuni pe care Belgritte îl numise Frumoșii ochi ai Elenei. Sigur vă amintiți frumosul pasaj din cântul al III-lea al Iliadei în care, după ce a aflat că Menelau și Paris se vor înfrunta într-o luptă ieșită din comun în fața trupelor grecești și troiene și că de rezultatul acestei bătălii atârna soarta războiului, Elena se alătură lui Priam, pe meterezele Troiei, ca să asiste la ea. Bătrânul rege profită de ocazie ca să-i aclame cei mai importanți regi greci pe care-i zărește, pe Agamemnon, Ajax, Ulise și alții, un artificiu foarte retoric cum se cuvine pentru că de când tot ține acest război, Priam știe foarte bine cine ce este, însă scena îi permite lui Homer să facă descrierile superbe pe care le-ați citit. Nici nu vă închipuiți cât de mult l-au entuziasmat aceste pagini pe Belgritte al nostru. Cel mai frumos și mai uimitor spectacol la care poți visa și mai abilită dacă îi iei ochii Elenei ca să-l contemplezi, repeta el cu acea voce puternică ce îl caracteriza. Ochii Elenei, a continuat Gayo ridicând tonul ca să-l

Les beaux yeux d'Hélène (dans L 'Homme aux lunettes blanches, Bruxelles, Ed. la Muette/Le Bord de l'Eau, 2011)

Savez-vous qu'avant de passer à l'abstraction et à ses incroyables panneaux gris et toujours plus gris, m'a dit un jour Alexis Gayo, le peintre Belgritte a eu une période brève mais intense que l'on pourrait qualifier de période mythologique ? C'était au temps de sa jeunesse folle, vous avez connu cela vous aussi, mon cher ami, et même moi qui ai toujours été si réservé je l'ai connu également, longtemps avant vous bien sûr, ce temps stupide de la vie où une sève trop verte vous agite. Vous voilà prêt à croire que vous allez tout révolutionner de fond en comble, à commencer par l'art que vous pratiquez et où vous vous croyez un novateur éblouissant. Un novateur éblouissant, a répété Gayo en s'exclamant, allons donc! Tout au plus n'y êtes-vous qu'un apprenti maladroit. Mais la jeunesse a de ces prétentions! Son frère, l'autre Belgritte, l'écrivain, s'était mis en tête, à l'époque, de produire pour le théâtre une adaptation de L 'Iliade et une autre de L 'Odyssée. Il avait fait avec ce projet le siège de tous les metteurs en scène de la capitale mais personne n'en avait voulu. Pensez donc, réduire ces œuvres immenses et immortelles à un quelconque spectacle de deux ou trois heures, c'est pire encore que ce que se permettaient de faire les Jivaros avec la tête de leurs ennemis. Mais bon, si Belgritte le peintre avait un certain don, de Belgritte l'écrivain je pense ce que j'en pense, comme disait le père Maeterlinck. Toujours est-il que, même avortée, l'entreprise du frère a dû titiller l'imagination de notre ami et qu'il a réalisé des tableaux aux titres aussi ronflants qu'Achille et Agamemnon se disputant Briseis, Athéna dévoilant à Ulysse le paysage d'Ithaque et j'en passe.

La plus curieuse des œuvres de cette période, a poursuivi Gayo en agitant curieusement les sourcils qu'il avait particulièrement touffus, était incontestablement un tableau de grande dimension que Belgritte avait intitulé Les Beaux Yeux d'Hélène. Vous vous rappelez certainement ce beau passage du chant III de L 'Iliade où, apprenant que Ménélas et Pâris vont se battre en combat singulier devant les armées grecque et troyenne et que le sort de ce combat décidera du sort de la guerre, Hélène, pour y assister, rejoint Priam sur le rempart de Troie. Le vieux roi en profite pour se faire nommer les principaux rois grecs qu'il aperçoit, Agamemnon, Ajax, Ulysse et d'autres encore, artifice tout rhétorique comme il se doit, puisque, depuis le temps que dure la guerre, Priam sait parfaitement qui est qui, mais la scène permet à Homère les superbes descriptions que vous avez lues. Vous n'imaginez pas combien ces pages enthousiasmaient notre Belgritte. Le plus beau et le plus étonnant spectacle que l'on puisse rêver, et plus encore si l'on emprunte les yeux d'Hélène

imite pe Belgritte, străduindu-se să păstreze cât mai mult o astfel de intensitate vocală, ochii Elenei, spectacolul celor două armate văzut prin ochii ei, spectacolul celor doi bărbați ai ei, al celor doi soți care se vor război. Da, a celor doi bărbați ai ei, a insistat Gayo uitându-se la mine ca și cum m-aș fi arătat mirat, în vreme ce eu mă distrăm în sinea mea tot mai mult, îl ascultam cu un aer liniștit, da, al celor doi soți, nu faceți fața asta neîncredătoare, dragul meu amic, amintiți-vă că odată ce Paris și Elena au ajuns în Troia s-a oficiat cu fast o căsătorie, ceea ce o face pe Elena din Sparta cea mai faimoasă bigamă din toată civilizația occidentală.

Ochii Elenei, a continuat Gayo, au fost în ochii lui Belgritte prima minune a lumii. Îi evoca neconștient, ca referință absolută pentru frumusețea cea mai absolută, știți, ca și cum un bijutier v-ar spune despre diamantul Cullinan sau Koh-I-Noor. Pictez ochii Elenei, mi-a explicat Belgritte, și-i pictez în așa fel încât să constituie esența tabloului meu, da, da, însăși textura lui și în asta constă originalitatea demersului, vreau să spun că nu numai că tabloul meu îi reprezintă în frumusețea lor absolută în care veți distinge foarte clar corneea, irisul, cristalinul și retina, pe ochiul stâng și pe partea celălaltă, pe ochiul drept și nuanțele dominante ale pânzei se dezvăluie în toată gama de violet pentru că Elena avea ochii de un violet de neasemuit și vreau să spun de-asemenea că arăt și ce vedea ea din înaltul meterezelor din Troia, mi-a mai explicat Belgritte, mi-a spus Gayo, le arăt aici, surprinse în privirea frumoasă a Elenei, chiar în sânul privirii Elenei, în subiectivitatea cea mai intensă a privirii Elenei, pe cele două armate grecești și troiene care tocmai au sfârșit bătălia, pentru că Menelau și Paris or să înceapă o luptă unică, a mai spus Gayo fără să mă scape o clipă din priviri, ridicându-și întruna sprâncenele, ca și cum această mișcare continuă mă făcea să pricep mai bine cuvintele pictorului Belgritte pe care el mi le reproducea din ce în ce mai entuziasmat. Belgritte m-a privit și, aproape fără să-și tragă sufletul, m-a întrebat dacă pricep ce vrea să spună, a mai adăugat Gayo, aproape fără să-și tragă sufletul, și eu i-am răspuns că firește că pricep, că nu era chiar un vrăjitor ca să-l fac pe spectatorul tabloului să privească prin ochii Elenei, ca să vadă ce se întâmplă pe câmpiile Troiei și bănuiesc, că și dumneavoastră, dragul meu amic, pricepeți, m-a întrebat Gayo și i-am răspuns că firește că pricep, că nu era chiar un vrăjitor, că era ca și cum Belgritte ar fi vrut să pună o cameră de filmat în ochii Elenei și, fără să-mi dau seama de ce, m-am gândit imediat la ce mi s-a povestit într-o zi despre Salvador Dali, și astăzi încă mă mai întreb dacă povestea asta este o legendă sau un adevăr biografic despre celebrul născocitor al paranoiei critice: Dali a montat un proiect de film cu un buget foarte mare, producătorii au mizat pe

pour le contempler, répétait-il de cette voix tonitruante qui lui était si caractéristique. Les yeux d'Hélène, a repris Gayo en haussant le ton pour imiter Belgritte mais en peinant à garder longtemps pareille intensité vocale, les yeux d'Hélène, le spectacle des deux armées vu par les yeux d'Hélène, le spectacle de ses deux hommes, de ses deux maris, qui vont se combattre ! Oui, de ses deux maris, a insisté Gayo en me regardant comme si j'avais manifesté un étonnement quelconque, alors que, même si mon amusement intérieur allait croissant, je l'écoutais d'un air parfaitement tranquille, oui, de ses deux maris, ne prenez pas cette mine incrédule, mon cher ami, rappelez-vous qu'une fois Pâris et Hélène parvenus à Troie, un mariage officiel avait été célébré, ce qui fait d'Hélène de Sparte une des plus célèbres bigames de toute la civilisation occidentale.

Les yeux d'Hélène, a poursuivi Gayo, étaient aux yeux de Belgritte la première merveille du monde. Il n'avait de cesse de les évoquer, référence absolue à la beauté la plus absolue, vous savez, comme un diamantaire vous parlerait du Cullinan ou du Koh-I-Noor. Je peins les yeux d'Hélène, m'a expliqué Belgritte, et je les peins de sorte qu'ils constituent la texture même de mon tableau, oui, oui, sa texture même et c'est même là toute l'originalité de l'entreprise, je veux dire que non seulement mon tableau les représente dans leur beauté la plus absolue et vous y distinguerez très nettement la cornée, l'iris, le cristallin et la rétine, d'un côté de l'œil gauche, de l'autre côté de l'œil droit, de même que les teintes dominantes de la toile se déploient dans toute la gamme du violet puisque qu'Hélène avait les yeux d'un violet incomparable, mais je veux dire aussi que j'y montre ce que voyaient ces yeux du haut du rempart de Troie, m'a encore expliqué Belgritte, m'a dit Gayo, j'y montre, saisis par le beau regard d'Hélène, au sein même du regard d'Hélène, dans la subjectivité la plus intense du regard d'Hélène, les deux armées grecque et troyenne qui viennent de cesser le combat, parce que Ménélas et Paris vont entamer leur duel singulier, a encore dit Gayo sans me lâcher un seul instant du regard et sans cesser d'agiter les sourcils, comme si ce mouvement incessant contribuait à faire passer dans mon entendement les paroles mêmes du peintre Belgritte qu'il me rapportait avec de plus en plus d'animation. Belgritte m'a regardé et, sans reprendre haleine ou presque, m'a demandé si je comprenais ce qu'il voulait dire, a ajouté Gayo sans reprendre haleine ou presque, et je lui ai répondu qu'évidemment je le comprenais, que ce n'était pas si sorcier, qu'il entendait faire en sorte que les yeux du spectateur du tableau passent par ceux d'Hélène pour voir ce qui se passait dans la plaine devant Troie et je suppose que, vous également, mon cher ami, vous comprenez cela, m'a demandé Gayo et j'ai répondu qu'évidemment je le comprenais, que ce n'était pas si sorcier, que c'était comme si Belgritte avait voulu placer une caméra dans les yeux d'Hélène et, sans savoir pourquoi, j'ai pensé aussitôt à ce qu'on m'avait raconté

notorietatea lui și a turnat pe câmpiile Spaniei primele scene dintr-o bătălie grandioasă de Ev Mediu, la stânga ditamai armata, la dreapta la fel, acțiune, cele două armate se năpustesc una asupra celeilalte, se galopează, se aleargă, se urmăresc, se omoară în toate sensurile și în spatele camerei, Dali jubilează; mai apoi, a vizionat secvențele filmate: pictorul hotărâse să lase camera perfect nemișcată, invenție interpretativ-critică pe cât de neașteptată pe atât de genială, a decretat el, în așa fel încât pe același fundal de câmpie spaniolă trecea un grup de cavaleri de la stânga la dreapta, apoi fantasiini de la dreapta la stânga, apoi doi soldați care îi urmăreau pe alți doi, apoi mai nimic, apoi trei cavaleri de la dreapta la stânga și așa mai departe până s-au terminat rolele și Dali jubila și producătorii au oprit filmarea chiar în seara aceea.

Și totuși, a continuat Gayo, Belgritte m-a privit cu un aer trist ridicând ușor din umeri: de fapt, nu e vorba doar să arăți spectacolul de pe câmpiile Troiei văzut prin ochii Elenei, înțelegeți, Gayo, a explicat pictorul, nici să arăți ochii Elenei și spectacolul de pe câmpiile Troiei în același timp, înțelegeți, dragul meu amic, a explicat Gayo, și Gayo i-a răspuns lui Belgritte că nu înțelege prea bine ce vrea să spună, și eu i-am răspuns lui Gayo că nici eu nu înțeleg prea bine, trebuie deci să mă fac mai bine înțeles, i-a spus Belgritte lui Gayo, Belgritte mi-a spus ca trebuie să se facă mai bine înțeles, mi-a spus Gayo și m-am uitat la Gayo străduindu-mă să rămân la fel de calm, chiar dacă mă distram din ce în ce mai tare.

Fiindcă aici, mi-a zis Belgritte, am fi încă în reprezentarea realistă, oricât ar fi ea impregnată de subiectivitatea Elenei, mi-a spus Gayo, în vreme ce intenția este cu totul alta. Este clar că Iliada nu este o operă realistă și evident că nici tabloul meu nu va fi, a continuat Belgritte. Amintiti-vă descrierea făcută de Homer în cântul al XVIII-lea despre ce este înfățișat pe scutul lui Ahile făurit de Hefaistos, zeul fierar, ei bine, tabloul meu se dorește a fi ca imaginea care împodobește acest scut, să înfățișeze mai multe scene simultan. Să înfățișeze simultan și în același timp, de altfel, ceea ce înfățișează ochii Elenei, să nu uităm. Deci ceea ce vreau să spun este că, dacă regăsiți în tabloul meu câmpul bătăliei în ansamblu, îi veți regăsi de asemenea în plan apropiat pe eroii greci și troieni cei mai importanți, așa cum îi regăsiți, în plan și mai apropiat încă, surprinși în atitudini diverse, pe cei doi soți, Menelau și Paris: aici, ei se măsoară disprețuitor din priviri, încolo se injură, și mai încolo încep să se bată și așa mai departe, a mai explicat Belgritte. Ar fi trebuit să-l auziți, mi-a spus Gayo, ce vorbe inspirate își dorea el să scoată în acele clipe, ai fi crezut că Belgritte vrea să se facă înțeles ca un geniu în persoană, să decreteze ca un geniu în stare pură, cu o emfază dintre cele mai impresionante, dragul meu amic, și acum sprâncenele lui Gayo se agitau fără

un jour sur Salvador Dali, tout en me demandant aujourd'hui encore si l'histoire appartient à la légende ou à la vérité biographique du célèbre inventeur de la paranoïa-critique: Dali avait monté un projet de film à très gros budget, les producteurs avaient misé sur sa célébrité et il a tourné dans la plaine d'Espagne les premières scènes d'une grandiose bataille moyenâgeuse, à gauche toute une armée, à droite toute une autre armée, action, les deux armées se précipitent l'une contre l'autre, ça galope, ça court, ça se poursuit, ça se tue dans tous les sens et derrière la caméra Dali jubilait; puis, on a visionné les rushes: le peintre avait décidé que la caméra resterait parfaitement immobile, invention interprétative-critique aussi inattendue que géniale, avait-il proféré, de sorte que sur un même fond d'image de plaine espagnole passaient un groupe de cavaliers de gauche à droite, puis des fantassins de droite à gauche, puis deux soldats qui en poursuivaient deux autres, puis plus rien, puis trois cavaliers de droite à gauche, et ainsi de suite jusqu'à la fin des bobines et Dali jubilait et les producteurs ont stoppé l'entreprise le soir même.

Et pourtant, a poursuivi Gayo, Belgritte m'a regardé d'un air navré en esquissant un haussement d'épaules: c'est qu'il ne s'agit pas seulement de montrer le spectacle de la plaine de Troie vu par les yeux d'Hélène, comprenez-vous, Gayo, a expliqué le peintre, ni même de montrer à la fois les yeux d'Hélène et le spectacle de la plaine de Troie vu par les yeux d'Hélène, comprenez-vous, mon cher ami, a expliqué Gayo, et Gayo a répondu à Belgritte qu'il ne comprenait plus exactement ce qu'il voulait dire et moi j'ai répondu à Gayo que je ne comprenais plus exactement non plus, il faut donc que je m'explique davantage, a dit Belgritte à Gayo, Belgritte m'a dit qu'il fallait qu'il s'explique davantage, m'a donc dit Gayo et j'ai regardé Gayo d'un air qui s'efforçait de rester toujours aussi tranquille, même si je m'amusais de plus en plus.

Car là, m'a dit Belgritte, nous serions encore dans la représentation réaliste, tout imprégnée soit-elle de la subjectivité d'Hélène, m'a dit Gayo, alors que l'intention est tout autre. L'Iliade n'est évidemment pas une œuvre réaliste et mon tableau ne sera évidemment pas, non plus, une œuvre réaliste, a continué Belgritte. Rappelez-vous la description faite par Homère au chant XVIII de tout ce qui est représenté sur le bouclier d'Achille forgé par Héphaïstos, le dieu forgeron, eh bien, mon tableau se veut à l'image de ce qui ornait ce bouclier, plusieurs scènes y figurant simultanément. Y figurant simultanément en même temps, d'ailleurs, que les yeux d'Hélène y figurent, ne l'oubliez surtout pas. Ce que je veux donc dire, c'est que, si vous trouvez sur mon tableau l'ensemble du champ de bataille, vous y trouvez également en plan rapproché les principaux héros grecs et troyens, tout comme vous y trouvez, en plan plus rapproché encore et pris en diverses attitudes, les deux maris, Ménélas et Pâris: ici, ils se toisent du regard, là, ils s'invectivent, là encore, ils commencent à battre, et

măsură încât am crezut că or să-i sară dintr-o dată din față și or să zboare spre o zare necunoscută, în timp ce vocea lui se umfla cu cea mai impresionantă emfază pe care i-o auzisem vreodată, ca să zic așa. Acum înțelegeți, Gayo, a declamat Belgritte, înțelegeți acum, dragul meu amic, a declamat Gayo, imensa bogăție a unui astfel de act pictural, incredibila complexitate a ceea ce se petrece aici: Elena, frumoasa Elena, așa de frumoasă încât troienii nu-i purtau pică, ne spune Homer, că s-au abătut asupra lor atâtea nenorociri, Elena, în admirabila intensitate și în neasemuita variație a privirii ei violete, Elena, din înaltul meterezelor din Troia, văzând spectacolul celor două armate și al celor doi bărbați ai ei gata să se omoare între ei pentru ea, Elena este cuprinsă de cea mai mare mândrie și cea mai mare rușine pe care poate să o simtă o femeie vreodată: da, forța și violența puternică o copleșesc în aceste clipe, este o chintesență nemaipomenită de umanitate pură, căci ce se petrece aici ține de însăși esența ființei omenești, da, Gayo, asta este, aproape că a urlat Belgritte și aproape că mi-a urlat și Gayo în vreme ce eu abia mai puteam să-mi țin în frâu râsul nebun care mă cuprindea din ce în ce mai violent.

Evident, a mai continuat Gayo cu un ton mult mai afectat, ca și cum refuza să facă din vorbele lui palimpsest-ul vorbelor lui Belgritte, evident, dragul meu amic, vă aud deja întrebarea, o să mă întrebați dacă am văzut Frumoșii ochi ai Elenei și dacă acest tablou era la fel de extraordinar pe cât povestea prietenul nostru. O să vă dezamăgesc, bine-nțeles, pentru că nu l-am văzut. Prietenul nostru avea pe vremea aceea o viață sentimentală foarte tumultuoasă și, țineți-vă bine, s-a îndemnat de o femeie foarte frumoasă, măritată care purta exact numele, hazardul potrivește bine lucrurile, numele drăguț de Elena. De mare cuceritor ce era, nu i-a fost greu să o convingă pe doamna să-și părăsească bărbatul ca să trăiască cu el în harababura de necrezut care era și atelier și locuință. Da' rău a făcut. Într-o bună dimineață, bărbatul ei a răsărit cu niște prieteni ca să-și ia înapoi soața legitimă și, chiar dacă statura impunătoare a lui Belgritte aproape că rivaliza cu Ahile sau Hector, adversarii erau prea numeroși ca să le țină piept. Așa că, nu numai că bărbatul și-a recuperat nevasta care, am aflat mai apoi, își cam ostiose pofta de noul ei iubit, dar și atelierul a fost devastat și toate tablourile din acea frumoasă perioadă mitologică complet distruse. Pe scurt, un război din Troia la scară redusă.

Traducere inedită din limba franceză de Carmen Andrei*

(* Mulțumiri pentru colaborare masterandelor: Camelia Baștea, Ionela Manolache, Gianina Onacă, pentru sugestiile și soluțiile trudite, argumentate, inspirate și, mai ales, pentru participarea entuziastă la atelierul de traducere literară și scriere creativă ATLECC)

ainsi de suite, a davantage expliqué Belgritte. Vous auriez dû entendre, m'a dit Gayo, combien à cet instant ses paroles se sont voulues inspirées, on aurait cru Belgritte vouloir faire entendre que le génie lui-même, que le génie à l'état pur les proférait, une emphase des plus impressionnantes, mon cher ami, et les sourcils de Gayo s'agitaient à présent avec une telle démesure que j'ai cru qu'ils allaient soudain bondir loin de son visage et s'envoler, vers une destinée inconnue, tandis que sa voix elle-même se gonflait d'une emphase que je ne lui avais jamais entendue, une emphase pour tout dire des plus impressionnantes. Comprenez à présent, Gayo, a proféré Belgritte, comprenez à présent, mon cher ami, a proféré Gayo, la formidable richesse d'un tel acte pictural, l'incroyable complexité de tout ce qui s'y joue : Hélène, la belle Hélène, si belle que les Troyens, nous dit Homère, ne pouvaient lui en vouloir d'avoir fait s'abattre sur eux tant de malheurs, Hélène, dans l'admirable intensité et dans l'incomparable variation violette de son regard, Hélène, du haut du rempart de Troie, à la vue du spectacle de ces deux armées et de ses deux maris prêts à s'entretuer pour elle, Hélène éprouve à la fois la plus grande fierté et la plus grande honte qu'une femme puisse jamais connaître ; oui, c'est bien la force, c'est bien la violence de ces sentiments contradictoires qui en cet instant la submergent, c'est bien ce concentré inouï de pure humanité, car ce qui se joue là appartient à l'essence même de l'être humain, oui, Gayo, c'est tout cela, que veut exprimer mon tableau, a presque hurlé Belgritte et m'a presque hurlé Gayo, tandis que c'est avec une invraisemblable difficulté que je contenais le fou rire qui me taraudait de plus en plus violemment.

Évidemment, a poursuivi Gayo d'un ton soudain beaucoup plus posé, comme s'il se refusait brusquement à faire encore de ses paroles le palimpseste de celles de Belgritte, évidemment, mon cher ami, j'entends déjà votre question, vous allez me demander si j'ai vu Les Beaux Yeux d'Hélène et si ce tableau était aussi extraordinaire que ce que notre ami en racontait. Je vais, bien sûr, vous décevoir, car je ne l'ai pas vu. Notre peintre avait à l'époque une vie sentimentale des plus tumultueuses et, tenez-vous bien, il s'était entiché d'une très belle femme mariée qui portait précisément, le hasard faisant toujours bien les choses, le joli nom d'Hélène. Le grand séducteur qu'il était n'avait pas eu beaucoup de peine à persuader la dame de quitter son mari pour venir vivre avec lui dans l'incroyable capharnaüm qui lui servait à la fois d'atelier et de logement. Mal lui en a pris. Le mari a débarqué un beau matin avec quelques amis pour récupérer sa légitime et, même si la stature impressionnante qu'avait Belgritte aurait presque rivalisé avec celle d'Achille ou d'Hector, les adversaires étaient trop nombreux pour pouvoir leur résister. De sorte que, non seulement le mari a repris sa femme, laquelle, ai-je appris par la suite, commençait d'ailleurs à se lasser de son nouveau compagnon, mais l'atelier a été mis à sac et tous les tableaux de cette belle période mythologique complètement détruits. En somme, une guerre de Troie en réduction.

ARHIVELE BASARABIEI 1929

Radu MOȚOC

Fig. 1 Arhivele Basarabiei. Numărul 1 din ianuarie - martie 1929

Anul I. Nr. 1 din ianuarie-martie 1929

Această revistă de istorie și geografie pentru Moldova dintre Prut și Nistru, a fost condusă de doi profesori universitari: T.G. Bulat și C. N. Tomescu.

Acest prim număr are un cuprins deosebit de interesant:

- Înainte cuvânt
- Basarabia după cronicarul Grigore Ureche (T.G.Bulat)
- Vestminte pentru Basarabia (C.N.Tomescu)
- Un conflict între Domnul Moldovei și Profesorul Demetru Gobdelas (T.G.Bulat)
- Înființarea eparhiei Chișinăului și Hotinului, 1813 (C.N.Tomescu)
- Poșta în Valahia la 1811 (T.G.Bulat)
- Însemnări pe cărțile mănăstirii Dobrușa (Soroca) (C.N.Tomescu)
- Biserica armenescă din Hotin (T.G.Bulat)
- O statistică a Moldovei din 1809 (T.G.Bulat)
- Documente basarabene (C.N.Tomescu)
- Bibliografie românească asupra Basarabiei, de P. Hadji
- Dări de seamă.
- Cronică
- Un apel - document

Cu siguranță toate articolele sunt interesante, dar vom prezenta doar câteva din ele, și pentru început semnalăm cuvântul introductiv al Direcției, care conduce această revistă: „Prin aceste noi Arhive reluăm o preocupare de mulți ani, ce-am avut-o în ținutul oltean. În publicația ce începe, se va studia pământul și fapta românească dintre Prut și Nistru. Dar dând specificul basarabean - atât cât este - de natură istorică și geografică, îl vom integra însă în sfera de gândire și acțiune generală românească.

Cadrul nostru de studiu al sufletului moldovenesc de aici va fi cât mai larg și credem, că nu ni se va lua în nume de rău, dacă vom aduce contribuțiuni, care par a trece hotarele consacrate ale acestor două științe - istoria și geografia.

Astfel, pornim la muncă. Avem însă și o dorință, aceea, ca jertfele de tot felul, ce aducem prin această modestă contribuție la știința românească, să fie înțelese în cercurile cu răspundere ale Țării.

Chișinău, ianuarie 1929/ Direcțiunea”.

Un subiect interesant redactat de prof. T.G.Bulat îl constituie studiul referitor la o statistică a Moldovei din 1809.

Lucrarea are la bază un raport scris de lordache Roset Roznovan (1764-1836) - caimacan al Moldovei, adresat țarului rusiei, Vasile Ivanovici.

Bulat într-o introducere la acest raport al caimacanelui avea să facă unele precizări:

„Rusia, ca ori ce putere ocupantă, spre a putea cunoaște puterea de producție a țării noastre, căzută pradă ei în 1806, avea grijă ca să dea prilejul la nenumărate statistici. Fiindcă nu se terminase cea nouă, a fost trimisă de autoritățile moldovene, una făcută în 1809. Ea cuprinde numărul și numele ținuturilor, numărul târgurilor, al satelor și al locuitorilor: birnici (persoană care era supusă la bir), evrei, hrisoveliți și slujitori. Acest raport se dădu ca un răspuns urgent, căci catagrafia mai completă la care se lucra, nu se terminase. Se anticipa un spor de unul la zece, privitor la numărul locuitorilor. Se poate remarca din această statistică, numărul relativ mic al populațiunii, admițând chiar câte 5 membri, pentru fiecare cap de familie. După această socoteală, am avea cam 700.000 de locuitori; fără boieri cu casele lor populate, de scutelnici și de țigani, de clerici cu mănăstirile lor și de străini, dintre care, trebuie să numărăm și pe bojânarii Sârbi de peste Dunăre, care atingeau cifra de 4.000 de suflete”.

Raportul caimacanelui lordache Roset Roznovan a fost scris în 14 mai 1812 la Iași și avea nr. 384.

Din vizualizarea acestei catagrafie se constată un număr de 25 de ținuturi cu 44 târguri și o populație de 134.382 de locuitori.

Fig. 2 Statistica demografică din Moldova anului 1809 Merită să amintim și un document, care se consideră un APEL PENTRU BASARABIA, care a fost redactat în ianuarie 1929 la Chișinău și pare de o actualitate vizibilă.

- 67 -

Numărul și numerele (sic) țănuțurilor	Numărul târgurilor de fiecare țânăt	Numărul sateleor de fiecare țânăt	Numărul locuitorilor birnic, mazăli, ruptși, rapte, jedovi, negustori, hrivovliți și slujitori din sate și târguri.
Țănuțurile	Târgurile	Satele	Locuitori bez boeri, streini și preoți
1. Suceava	3	128	8.687
2. Niamțul	2	126	7.613
3. Romanul	1	84	4.935
4. Bacăul	2	98	6.727
5. Putna	4	134	10.439
6. Tecuci	2	104	6.900
7. Covurui	1	68	4.483
8. Tutova	1	91	4.290
9. Vasluiul	1	88	2.765
10. Fălciul	2	94	5.804
11. Greceni	—	14	990
12. Codrul	1	13	1.064
13. Hotârniceii	—	17	2.512
14. Orheiul	3	238	14.157
15. Soroca	4	138	7.636
16. Herța	1	26	2.001
17. Doroboi	1	65	5.002
18. Botoșani	1	72	4.452
19. Hârlău	2	80	4.641
20. Cărligătura	1	46	1.788
21. Hotinul	3	169	13.076
22. Țănuțul Eșei	2	184	10.695
23. Benderiu, Căușani, Akerman și Chilie	4	70	2.789 *)
24. Tomarova	1	19	516 *)
25. Ismailul	1	5	120 *)
	44	2.171	134.382

„îndreptându-ne către toți Români, le vestim că ființa noastră națională, este greu amenințată la granița de răsărit, lângă Nistrul nostru străbun, Basarabia, locul de baștină al Lăpușnenilor și Orheenilor, înălțători și scoborători de Voevozi, nu se mai cunoaște de atâta înstrăinare.

În orașul Chișinău, capitala ei, șapte gazete zilnice ca și multe alte periodice scrise în limbă străină, păstrează amintirea unor vremuri dureroase. Ceiace un deceniu și mai bine stăpânire românească părea că a încheiat, restabilind în drepturile ei, tradiția cea bună moldo-românească, se năruie sub ochii noștri. Pe când minoritățile au la îndemână tot felul de publicațiuni, populațiunea cea mare a Țării, n-are nimic. Moldovanul din aceste părți, nu poate ceti o foaie în limba sa, prin care să fie luminat în rosturile sale de Român, de cetățean și de om. Comorile literare, ca și fapta românească îi stau încă ascunse, ca în vremea cea de urgență. Călătorul străin venit aici, va constata, judecând după această abundentă producție literară străină că, în această parte de Țară, este altceva decât Statul unitar Român. Și pe când zilnic alte și alte tipărituri străine apar, gazeta scrisă în limba neamului și Statului

nostru, nu se vede. Toți însetează după ea și aceasta nu mai sosește, lată adevărul adevărat, grozav de dureros, în acest colț al Țării.

în fața acestui pericol, socotim de a noastră datorie să ne mișcăm; căci fără înconjur, sufletul românesc este amenințat.

în lupta la care ne legăm, facem acest călduros apel la întreaga suflare românească, să ne fie de ajutor sufletește și materialicește. Gândul nostru este următorul: să apară aici în Chișinău un ziar românesc, zilnic, liber de orice influență de partid, pus exclusiv în serviciul Neamului, căci după cum spunea odinioară în vâtaful Vlădică Amfilochie al Hotinului: Cel ce n'are privință și dragoste pentru patria sa, adică pentru Țara și limba în care s'a născut, face un păcat deopotrivă de mare, ca și cel ce nu-și iubește pe părinții săi.

Această publicațiune nu va fi o foaie parazitară acelor dela centru, ci după socotința noastră, ea trebuie să fie oglinda vie, neîntinată de nici o preocupare piezișă a vieții reale din Basarabia; ea va avea rostul să aducă în sfera generală de idei și fapte ale României întregite specificul basarabean, cu toate calitățile și scăderile sale. Împrejurările de aici trebuie arătate fără înconjur, iar nebuloasa unui pseudo misticism să dispară. Aceasta este hotărârea noastră neștrămutată. La înfăptuirea ei, Români, ajutați-ne. Contribuția materială a ori și cui și oricât de modestă, va căpăta înfățișarea juridică a unei societăți pe acțiuni. Căutând a lua deci, toate măsurile pentru înfăptuirea unui lucru sănătos și durabil, Români din toate unghiurile, fiți alături de noi. Pornim la o luptă grea, dar înălțătoare, întovărășiți-vă cu noi, ca astfel să putem șlefui piatra de temelie a Nației, căutând în același timp să răscumpărăm zilele, că vremurile sunt grele.

Cu Dumnezeu înainte!

Mitropolitul Gurie al Basarabiei

Ștefan Ciobanu. Profesor universitar, Membru al Academiei Române

T.G.Bulat și C.N.Tomescu -Profesori universitari
N.Popescu Prahova, Ștefan Berechet, Cicerone iordăchescu, Valeria Iordăchescu - profesori universitari

L.T Boga - Directorul Arhivelor Statului Chișinău

Ludovic Dauș - publicist, fost senator

Icon. C.Popovici- fost rector al Seminarului teologic Chișinău

• Dicescu - Directoarea Conservatorului Chișinău

• Semigradov- mare proprietar

Domnișoara E. Cerchez

Luca Brânză - Decanul baroului Chișinău”.

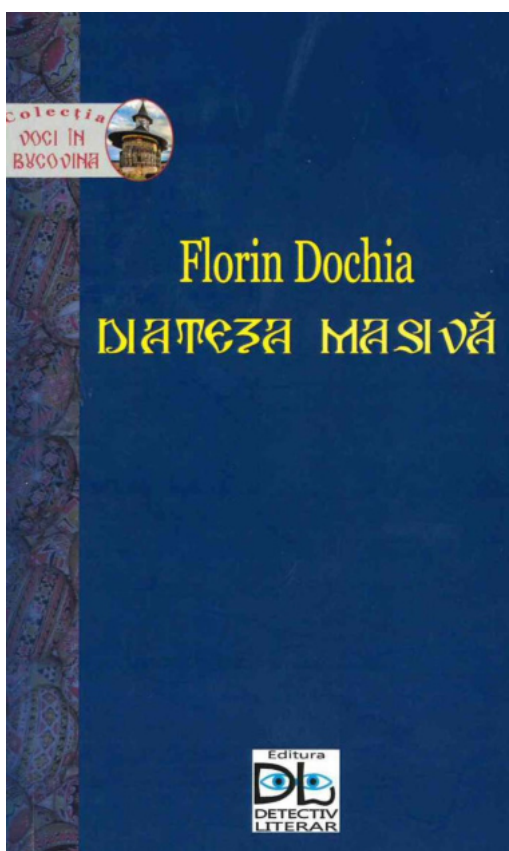
Acest prim număr din revista Arhivele Basarabiei s-a încheiat cu un mesaj de suflet patriotic, care are rezonanțe și în prezent.

TENTAȚIA FLĂCĂRILOR DIN OGLINDĂ

Octavian MIHALCEA

Încercând o decriptare a variatelor accepțiuni prezente în volumul lui Florin Dochia, *Diateza masivă* (Editura Detectiv literar, București, 2021), vom găsi incursiuni atașante într-o falie interioară prielnică inițierii, visări încărcate de pasiunea primilor pași pe căi regale. Modulările existențiale au o deosebită acuitate în a-și pune uneori suplicianțele amprente. Încă din vremuri fragede, izbucnirile imaginative vor presăra un traseu dăruit metamorfozei. Sunt călătorii savuroase prin suprarrealitate. Interiorul e mereu sub influența ritmurilor pasionante: *Cred că muzica se hrănește cu felii de spațiu, cu o materie vibratilă, maleabilă, cristalină, lichidă chiar, precum sticla fierbinte sau lutul olarului. Oricum, muzica e un vas translucid,*

*moale ori aspru, după cum îți e și ție chef, dorința, visarea, după necesarul cotidian. Se încearcă un soi de normare evanescentă a traseului printre evenimente. Interogațiile existențiale reprezintă borne importante pe drumul către esențe. Ideatica textelor lui Florin Dochia are în vedere și planări inedite peste inevitabilele pericole. Primează tentația adâncimilor ce pot deveni revelatoare. Introspectarea ia contact cu peisaje atipice: într-un târziu, am găsit o pustie fără înger. Era liniște. Era întuneric. Am aprins un soare mic, luat de la mâna a doua, dar spațiul era gol. La fel era și timpul. Un univers paralel lăsase un vag miros de ars. Am avut revelația locului și a momentului: era pustia din mine. Mă locuia cine știe de când. Atunci am strigat. Sunt aici! Am strigat. Nu este pierdută din vedere nici evaziunea în alte circumstanțe mai prielnice edificării prin vis. Percepem vibrații translucide. Brusc, ne impresionează o cavalcadă muzicală, care poate ilustra forța idealurilor poetului. Printre puținele certitudini, aproape reconfortante, *Timpul trece, totul curge și altele se petrec, după spusele filosofilor.**

Noi rămânem. Doar nepăsarea poate să doară cel mai tare. Florin Dochia invocă ființa oglinzii, parte și ea din caruselul clarobscur înconjurător. E așteptată cu febrilitate retorică noilor desfășurări. Multe lucruri vor fi duse departe, pe ape. Spaimile maculării se mențin intacte în continuare.

Declarate, corespondențele plastice sunt îndreptate spre Marc Chagall, Giorgio de Chirico, Piet Mondrian și Georges Braque. Fulminant, prin volumul lui Florin Dochia se perindă teatraliști dedați ironic celor livești. Stânci cuprinse de flăcări înconjoară universul acestor iluzii fecunde, adânc impregnate estetic. Profesarea antagonismelor conduce la concluzionări dintre cele mai ingenioase. Într-un detaliu care amintește că finalul nu mai așteaptă mult, *Cresc niște ochi*

*deschiși pe durere, apoi vine o ploaie rece și închide pleoapele una câte una. Sistemul limfatic simte rumoarea și reacționează violent - o furtună tăcută umple țesutul și ucide emoția. Toate corăbiile eșuează și așteaptă marile năvăliri ale vânătorilor de comori. Niște trenuri ruginesc în gări. Însă pulsuniile vitale încă își mai pun amprenta pe eclecticismul poemelor. La un nivel, toate se conjugă pentru atingerea disimulărilor cele mai elocvente. Doar inefabilul feminin apropie greu estimabila tușă autentică: *Ea avea ochii mari și albaștri, o lumină de zâmbet, o căldură în gestul discret cu care îți atingea obrazul, gândul scânteie aprindea emoția și o revărsa asupra lumii tale, de la iubirea de tot a ei venea. Ea era. Ea știa și tăcea, te privea, aștepta să te oprești, să rămâi, să îi fii.* Adâncirile solare se succed fascinatoriu. Lirismul lui Florin Dochia are implicații diverse, latura socială aflându-se de numeroase ori în subtext. Textele din *Diateza masivă* deschid ferestre plurivalente, aventuri ce au întotdeauna conștiința transformării.*

„Din șirul vieții” fragment

Mihai TOMESCU

Deci, aici în Galați, în casele și pensiunea consilierului Curții de Apel, Dumitru Istrate și la Școala comercială elementară „Alexandru Ioan Cuza”, pentru pregătirea băieților de prăvălie, mi-am început eu cariera.

Locuința gazdei mele era situată pe o stradă ce perpendicular cădea în linie dreaptă pe cele două artere principale ale orașului Galați, Calea Domnească și str. Mavromol, aici drept în fața bisericii bulgare. Școala nu era departe. Chiar pe o stradă paralelă cu aceea a gazdei mele, / drum de cinci sau zece minute. Clădirea școlii era așezată într-o curte largă, mai în fund, cu un etaj. Avea forma unui patruleter, trei laturi clădire, iar o latură liberă spre stradă, în față era biserica grecească, cu aspect impunător. Parterul clădirii noastre cuprindea cancelaria, mai în fund odăile oamenilor de serviciu și câteva camere neîntrebuțate. Etajul cuprindea cele trei săli de clasă; atât parterul cât și etajul aveau niște coridoare largi cu gemuri uriașe.

Afară de latura spre miază-zi, celelalte încăperi erau întunecoase și friguroase, în spatele clădirii se găsea curtea unde mergeam să ne petrecem recreația.

La prima lecție ținută de profesorul Calmuschi, acesta mă cheamă la catedră să mă cunoască, să mă încurajeze și să-mi dea sfaturi. I-am fost un bun elev, hărțile mele la geografie îl mulțumea în mod deosebit. Spre sfârșitul anului trei, făcând o ripostă nepotrivită față de profesorul meu de contabilitate, mi-a cam purtat pică și m-a lăsat corigent la istorie.

La gazdă, pot spune că la început, toată lumea se arăta binevoitoare, iar eu mă arătam săritor și zelos. Hrana îmi era îndestulătoare, iar odihna așa cum am spus. Una din îndatoririle cameristei era să frece tacâmurile cu un fel de praf obținut din răzătura unui gen de cărămizi. Mi s-a atribuit mie această obligație. Nu știu dacă din această pricină, sau alte cu care dorise această cameristă să mă încarce, am avut conflict în al doilea an cu dânsa, care a dus la tristul sfârșit al găzduirii mele. Poate nu s-ar fi întâmplat așa, dar fata din casă era pe cale să dea

un moștenitor, șoptindu-se că-i al stăpânului. Și deci reclamația ei avea greutate.

Până atunci, totul era bine. Domnișoara Istrate considerase să-mi diminueze numele, spunându-mi „Meluță”, diminutiv însușit de toată familia. Ca elev eram bine văzut, lecțiile pregătindu-le regulat, iar la gazdă mă consideram simpatizat, începusem, așa zice, oarecare familiarități. La un 1 aprilie, vin foarte agitat acasă, spunând în gura mare că, chiar după colț, pe strada Mavramol, a deraiat tramvaiul rânind mulți pasageri. Toată suflarea, stăpâni și personal fugă să vadă. Domnișoara Istrate și femeile de serviciu, mureau de râs, dar doamna era chiar supărată. Noroc că nu era prezent consilierul.

Spre vară, mă însărcinaseră să ud grădina. Îmi plăcea căci o făceam cu furtunul. O făceam cu toată conștiinciozitatea. Într-o seară familia Istrate în complet, stătea într-un fel de cerdac cu gemuri ce era ca un fel de prelungire a clădirii. Cu ferestrele deschise, domnul consilier îmi spune să ud și scările din față, să iasă curate și răcoarea să fie mai pronunțată. Am început să fac și această operație, dânsul în picioare în fața geamurilor deschise îmi spune să ridic furtunul spre a uda până aproape de fereastră. Mă execut și scap o tumbă de apă în conu Mitică. Consternat, vorba vine, scobor la iuțeală furtunul, conu Mitică își scutură haina, făcând observații tari, domnișoara moare de râs, iar mama îi făcea observații pe franțuzește. Aceste șotii nefiind prea dese, mi se treceau cu vederea.

Bucătăreasa, o femeie în vârstă și destul de naivă, cade victimă unei propuneri de căsătorie. O altă cameristă angajată vremelnic, durdulie, o convinge să se combine cu un oarecare fercheș bărbat, nu i-am știut ocupația, căruia, în vederea închirierii miei camere potrivit și găsirii ei, îi încredințează lucrurile și ceva bănuți strânși. Atât camerista, care cred că era amanta fercheșului, cât și tipul s-au făcut nevăzuți. Toate eforturile și căutările ei de a-și vedea înapoiate barem lucrurile, n-au avut succes. Ca să găsească metoda cea mai bună în izbândire, cere și ajutorul unei sfinte. Auzise că la Biserica Sf. Vineri din Galați se găsește o icoană făcătoare de minuni. Și anume, dacă se lipește banul de argint de icoană împlinește dorința. Dacă nu, nu Cu toate încercările ei, banul nu s-a lipit deloc. Totuși

pe icoană erau alte monede lipite. Exclama tare necazul ei și fiind destul de zgomotoasă în vorbăria ei, mă trăsesem discret cât mai departe, să nu fiu solidar în manifestările dânsei. De mila acestei femei, care se îngrijește de mine ca o mamă, o întovărășeam în cercetările pe care le făcea, dar n-au avut nici un rezultat.

Spre sfârșitul anului fac câteva greșeli care-mi înstrăinează oarecum din simpatiile familiei. Chiar la colțul străzii, unde astăzi se află un edificiu impunător, se pare Palatul Justiției, era un mare loc viran. Se instalau aici, din când în când, panorame, jocuri, bărci etc. Acum apăruse o noutate senzațională. Era Braun, dar nu ca organizator de circ, ci cu o instalație autonomă de cinematograf. Acesta cred că a fost începutul reprezentării filmelor cinematografice, iar inițiatorul sunt convins că a fost acest Braun. În Galați, cum cred că în majoritatea orașelor țării noastre, nu era instalată lumina electrică, ci gazul aerian. Braun era complet înzestrat: uzina electrică, cortul uriaș pentru reprezentațiuni, cabine pentru personal etc. Când mă întorceam de la școală după orele de după amiază, drumul cel mai scurt era pe Calea Domnească, mă opream uimit la apariția feerică a reclamelor luminoase ce reproduceau poate scene din filme, jocuri de lumini a becurilor electrice și toată mișcarea ce se vedea acolo. Reprezentațiile aveau loc seara. În orice caz se terminau după ora 10. Ispita a fost mare. Gândeam eu că face să risc, spre a avea și eu satisfacția vederii acestor viziuni. Făcusem rost de câțiva bani sau îi aveam strânși din bunăvoința populației gazdei și mă hotărâsc să mă duc la Braun. Cred că greșeala mea a fost că nu ini-am cerut voie. Cortul era împărțit în două. Clasa întâia era mai spațioasă și se viziona normal, cum este și astăzi, a doua, la care am mers eu, era mai mic spațiul, se ședea pe niște bănci, niște scânduri geluite improvizate, iar imaginea, fiind aceeași pânză, se vedea pe dos. Intrarea la această clasă era de 50 de bani. După cât îmi reamintesc, am văzut o dramă amoroasă ce se petrecea în Veneția pe Puntea suspinelor, un pescuit de sardele și prepararea lor, o comedie cum vreo zece persoane mâncau un uriaș pepene verde și apoi n-au avut loc într-un WC, iar alta cum un oare-care neîndemânatcă spârgea din greșeală fel de fel de farfurii, pahare etc.

Un eveniment care în primăvara anului 1907 a zguduît țara s-a petrecut și la Galați. **Răscoalele țărănești**. Mi se pare că la începutul lui Martie, o

coloană formată din agricultorii din Bădălan, o suburbie a Galaților, cu muncitorii din port înaintau spre centrul orașului. Neoprinde-se la somațiile autorităților, s-a tras asupra lor. A doua zi, m-am dus în preajma prefecturii să văd urmele. Mi s-a părut că-n rigole lichidul era trandafiriu. Școala ne obliga, controlând, să fim prezenți undeva în magazie, dar nu-și dădea nici o osteneală ca prin autoritatea ei să impună primirea noastră. Îmi reamintesc că multă vreme ajunsesem să bat în fiecare după amiază la ușile prăvăliilor, până și în cele de pe margine, care stăteau toată ziua cu ușile deschise, iarna și vara, spre a atrage mușterii. Colegii care reușiră să intre la aceste prăvălii, stăteau în ușă pentru treaba asta. Începea formarea de negustori români, sub îndrumarea „binevoitoare” a comercianților evrei sau greci, sau alte nații. Eu după multă căutare, am intrat în sfârșit la un magazin de galanterii și pânzeturi albe, a unui armean, Cerchez se numea, situat la colțul străzii mari cu str. Domnească. După ce m-am prezentat și m-a interogat îndelung, m-a primit. Afară de patron, mai era un singur vânzător și m-am adăugat și eu, practicant. Jupânul era un om bătrân, ursuz în relații și poate din această cauză i se redusese clientela și nici mărfurile lui nu se mai primeneau după gustul publicului. Pentru controlul practicii, școala ne elibera un carnet de prezență în care șeful magazinului nota venirea noastră la practică.

Datorită legăturilor mele cu această societate, am asistat odată la una din adunările acesteia, cu mult public, când a apărut **Mihail Sadoveanu**. Pe atunci, dacă avea 20-30 ani, citire unei nuvele. Povestirea aceasta a lui se numea Cât a costat pe badea Ion o căciulă. N-am întâlnit nicăieri publicată în presă sau volum bucata asta. Scriitorul descria ce i se întâmplase țăranului, care fusese stăruitor împins de negustor, să zicem Ștrul, să cumpere căciula pe datorie. Ba îl amâna cu plata când omul avea bani, sau silindu-l la plată când țăranul era strâmtorat, sau mai adăugând vreo marfă ce îi trebuia datornicului, etc. Finalul, lichidarea datoriei către negustor, nu s-a putut face decât când badea Ion și-a vândut perechea de boi ce-i avea. Scrierea avea evident un parfum antisemit, parfum și stări de lucruri în Moldova, evidențiind ce rol economic aveau unii, dacă nu toți, negustorașiiăștia prin aceste sate. Rol descris și mai pătrunzător în romanul *Venea o moară pe Siret*.

Ulterior, *Liga Francmasonică* și destul oportunism probabil că l-a decis pe scriitor să nu mai stăruie asupra acestor aspecte. De două ori l-am văzut

îndeaproape. Atunci la Galați și a doua oară, când era președintele Senatului sub guvernul Iorga, ales la stăruința acestuia. Când l-am văzut în biroul lui prezidențial, mi-a făcut o spaimă, atât era de colos și revărsat în fotoliul enorm în care sta. Nu i-au displicut niciodată măririle și nu se dădea în lături de la nici o tranzacție morală care îi aducea foloase. Partidul Liberal pare că-l cocoloșea, căci prin anii 1923-1924 îmi pare, era gogeamite președinte al monopolurilor statului cu plimbări fructuoase în străinătăți. Când i s-a dat prilejul cel mare cu vădită permanență, pe primul plan schimbarea s-a făcut repede. Și relațiile cu moșierii le avea, slavă domnului. Fiica mea l-a întâlnit la moșierul Țiroiu din Baloești - Putna, unde se înfunda cu mâncare și băutură. Nu știu dacă a făcut vreun gest de bunăvoință către acesta fundu-i coleg de liceu la Iași, când lucrurile s-au răsturnat tragic pentru Țiroiu. Totuși, rămâne un mare povestitor.

Un moment interesant a fost când s-a deschis un conflict între statul român și cel grec. Ce se întâmplase? Cu toate că la noi, elementul grec avea toate avantajele de a vieții și prospera, o mare adversitate se ivise contra noastră în Grecia. Motivul îl aflasem. Prin dezvoltarea navigației maritime române, armatorii greci începuseră să fie lipsiți de unele transporturi în orient. Cât de puține vapoare aveam, statul român ținea ca exporturile noastre de cereale și cherestea să fie făcute cu mijloacele noastre. Însă cea mai mare concurență o făceam cu vapoarele noastre de pasageri care făceau cursa Constanța-Constantinopol - Pireu - Haifa și Alexandria, Egipt. Toți turiștii străini le preferau pe ale noastre, curate, rezezi din cauza combustibilului care era la noi, păcura. La ei cărbuni cu zgomot și murdărie. Adevărul era că armatorii greci au întezit o haită întreagă de hamali și barcații, și la acostarea unuia din vapoarele noastre la Pireu, să năvălească ca niște pirați, devastându-ne vasul și molestând pasagerii. Pe lângă acest fapt nemaiauzit în uzanțele internaționale, pe bord, din întâmplare, era pasager și prințul Nicolae. Autoritățile grecești nu interveniseră sub nici o formă. Datorită comandantului și mâinii de marinari prezenți pe vas, au reușit să gonească pe devastatori.

Statul nostru a cerut imediat satisfacție și despăgubiri. Statul grec, în mod neobișnuit, a refuzat. Probabil că treaba se făcuse cu știința guvernului grec. Cert este că acest conflict a durat mult. Relațiile au

fost rupte, ambasada noastră retrasă, tratativele făcându-se printr-o delegație străină.

La noi în birou se discuta cu multă rezervă despre conflict. Mai mult când venea grecul, cel ce ducea corespondența în turcește și se ocupa de comerțul de cherestea. Cel cu gambeta prea largă. Jupânul îl întreba pe românește: - Ei cum stăm kir cutare? - Na, și dacă nu se astâmpără românii, declarăm noi grecii război! Șeful nostru vădit râdea de toate parascoveniile acestuia, spuse când pe românește, când pe grecește. El era cu adevărat, un fanatic! La noi!

Într-o zi, grecul nostru vine în birou și ne aduce vestea cea mare: conflictul se aplanase! „Cum am declarat că ne vom război, cum românii au cedat”. Adevărul era altul. Statul român, văzând intransigența grecilor, i-a amenințat că dacă în cursul unui interval de timp nu se va da satisfacție în totul, guvernul român va expulza pe toți grecii aflați în România și averile lor vor fi sechestrate.

La rândul lor, grecii, au întreprins o anchetă câți români sunt în Grecia, spre a proceda la fel. Din nenorocire pentru ei, cel mai de seamă supus român, era un bărbier, frizerul Nicolescu. Și-au dat seama de ridicolul situației și au cedat. Pe vremea aceea, ambasador la Atena era Duiliu Zamfirescu. Atinge el undeva foarte fin megalomania respectivă.

În timpul conflictului, luând în una din zile masa în o locanță pe str. Portului, un grec năbădăios mă amenința cu cuțitul. I-am spus că dacă nu se astâmpără, dau și eu cu scaunul. A băgat cuțitul la loc, dar cât am mâncat peștele acela, am înghițit cu noduri. Ce face fanatismul! Se hrăneau la noi.

Pe acea vreme, un grec extrem de îmbogățit în România, plecând, n-a dat nici un leu țării noastre și a dat ce strânsese la noi statului grec, cu obligația de a cumpăra un mare cuirasat și să construiască un mare stadion. Amândouă să-i poarte numele. Așa s-a făcut, putând nimple donatorului: „Averof”. Cu care se laudă și acum!

În Grecia, familiile sărace, când botezau copii, îi hirotonisea, spunându-le: „și ajungi, megalos plațintaris în Rumania”.

TRAIȘTA CU TRADIȚII SFÂNTUL ANDREI SAU LEGENDA LUPULUI ALB

Ultima sărbătoare din toamnă Sfântul Andrei fiind prezentată ca un „cap de iarnă”. Despre Sfântul Andrei spun legendele că acesta ar fi fost trimis în „tărâmurile lupilor”, în misiunea de creștinare unde a fost însoțit și călăuzit în teritoriile dacice de Marele Lup Alb.

Legenda Lupului alb, slujitor al lui Zamolxis, este surprinzător de asemănătoare cu cea a zeului Apollo la grecii antici. Acesta își avea templul pe insula Alba (Leuke), pe malul Mării Negre (actuala Insulă a Șerpilor). În fiecare toamnă, Apollo se retrăgea în misterioasă țară a hiperboreenilor, pentru a petrece iama. El era conducătorul acestora denumit și Lycantropul, Lupul Alb, divinitate respectată cu sfințenie de către strămoșii noștri drept protector și salvator în clipe de cumpănă. El ar fi avut darul de a vindeca răni și prin rugăciuni „de a lega gura lupilor”, apărându-i pe oameni și vitele lor. Lupul a fost întotdeauna considerat simbol al dacilor, iar unele legende spun că Marele Lup Alb, considerat căpetenia lupilor, ar fi fost alături de daci la căderea Sarmizegetusei. Aceste calități mitice nu i-ar fi putut fi atribuite dacă identitatea simbolică între daci și lupi s-ar fi pierdut cu totul din memoria colectivă.

Vechile legende spun că un preot al lui Zamolxe a renunțat de bunăvoie și pentru totdeauna la înfățișarea de om în favoarea celei mai temută și mai respectată fiară a Daciei, într-un lup, un Lup Alb, mare și puternic, dându-i menirea să adune toți lupii din codri pentru apărarea tărâmului, în scurt timp, fiarele Daciei au ajuns să asculte de el și să îl considere conducătorul lor. Astfel, ori de câte ori dacia se aflau în primejdie, lupii le săreau în ajutor. Urletul Marelui Lup Alb era de ajuns și de oriunde ar fi fost, lupii se adunau în haită să îi apere pe cei care le deveniseră frați. Lupul Alb însă era și judecătorul lor, pedepsind lașii și trădătorii. Dacia aveau ca totem lupul, cel mai feroce animal din această zonă, singurul care nu poate fi îmblânzit sau dresat. Războinicii neînfricați se identificau cu acesta, numindu-se ei înșiși lupi sau cei care sunt asemenea lupilor.

Cu toată vigilența geto-dacilor, a lupilor și a Marelui Lup Alb, romanii, sădind în inima lașilor sămânța neîncrederii față de Marele Zeu, reușesc totuși să se infiltreze în rândurile lor. Astfel, unii daci încep

să se teamă că Zeul nu le va fi alături în marea bătălie, iar trădătorii cuprinși de frică încep să omoare toți lupii ce le ieșeau în cale în speranța că unul din aceștia va fi Marele Lup Alb al cărui cap îl vor putea oferi romanilor în schimbul vieții lor.

Lupii, câți au mai scăpat se retrag în inima munților spre a nu mai reveni niciodată în ajutorul fraților ce îi trădaseră. Lupul Alb și Zamolxe se retrag în Muntele Sacru de unde vor privi cu durere în suflet cum geto-dacii sunt înfrânți de romani din cauza trădării. Lupul, datorită ferocității lui și a spaimei pe care o producea, a fost un animal foarte respectat în sud-estul Europei. Strămoșii noștri, dacia și daco-romanii au făcut din acest animal un adevărat cult magico-mitologic din care s-au mai păstrat până la mijlocul secolului trecut unele reminiscențe etnografice și folclorice.

Despre vestitul steag al dacilor, corpul de balaur cu cap de lup, nu e doar un simbol din regnul animal, ci însăși esența religiei noastre strămoșești. Apariția lui strălucitoare semăna panică și groază printre dușmani. Stegarul purta ridicat acest stindard care avea pe corp solzi mobili de metal. Purtat de stegar în goana calului, aerul care pătrundea prin gura larg deschisă a lupului scotea sunete șuierătoare, însoțite de zgomotul solzilor care se loveau între ei. Luptătorii purtau pe față măști de lup sau de urs înspăimântându-i pe dușmani cu strigăte îngrozitoare. Noaptea de 29-30 noiembrie, este într-un fel echivalentul autohton arhaic al nopții de Halloween fiind concepută ca sabat al strigoilor și al lupilor. Acum spiritele ies în lume, lupii vorbesc cu grai omenesc și spun lucruri îngrozitoare, iar cei care vor fi atacați în această noapte se vor transforma în vârcolaci. Calendarul păgân ascuns strategic în spatele celui creștin consemnează multe zile ale lupilor, una dintre ele fiind și Sf. Andrei. Se presupune că vechile credințe și ritualuri ale populației precreștine au fost înglobate în noua religie. Astfel unul dintre cele mai mari ajunuri ale calendarului popular, ajunul Sf. Andrei este momentul în care se dezlănțuie forțele malefice, dușmanii tradiționali ai țaranului. Fie că sunt oameni (strigoii vii sau cei morți), fie că sunt animale (lupi), ei găsesc ecou în tulburările atmosferice ale anotimpului care și-a intrat deja în atribuții. Frământările viscolului

și șuierăturile crivățului au fost asociate adesea cu sufletele neliniștite ale morților necurați, care acum capătă putere și acționează nestingheriți pe pământ. Ca și ajunul Sf. Vasile sau al Sf. Gheorghe, este unul din momentele propice desfășurării de practici magice cu caracter oracular.

În noaptea Sf. Andrei, care este totodată și prima noapte a Anului Nou dacic, se deschid cerurile, pentru că acum se întâlnesc cele văzute, cu cele nevăzute, lumina cu întunericul, se înnoiește timpul, moare haosul și se naște armonia din om și din univers, ce e înăuntru, e și în afară. Acum, puterea lupului e cea mai vie. Această noapte se spune că ar fi cea în care duhurile malefice numite în tradiția populară strigoi, moroi sau pricolici - au o putere mai mare decât în restul anului și sosesc printre oameni să le facă rău. Acum datorită transparenței granițelor dintre lumi, se dezleagă secrete, se descoperă autorii unor crime sau ale unor furturi.

Această sărbătoare, îndrăgită de români, cu multe obiceiuri interesante precum coacerea pentru belșug de plăcinte cu dovleac și turte de mălai, ungerea ușilor și ferestrelor cu usturoi și ascunderea coaselor iar sătenii evitând să iasă pe ulițe, rămânând în case fiind protejați de usturoiul de la intrare și de lumina candelii aprinse, tăierea de ramuri din copaci și plantarea de grâu în vase cu apă, pentru a fi păstrate pentru Anul Nou. Ele indică, folcloric, atât obiectivul patronat de Sfanțul Andrei al trecerii dacilor la noua religie, cât și caracterul adânc popular al acestei acțiuni. În noaptea Sfântului Andrei se petrec în lumea satului românesc, legate de această zi magică, superstiții ce au legătură cu recolta, cu măritișul, iubitul sau ursita, dar și cu protecția împotriva spiritelor rele care bântuie printre cei vii. Spiritele rele nu vor avea acces în casă dacă gospodinele vor întoarce seara toate cămile și vasele cu gura în jos. Spiritele malefice ale celor decedați au, în această noapte, puteri sporite. Tot pentru alungarea spiritelor se agață usturoi la intrarea în staul iar animalelor li se pune în mâncare busuioc și în apă câteva picături de agheasmă. Se pune grâu la încolțit, pentru ca gospodarii să afle cum va fi recolta de anul viitor, dar și cât de prosperă va fi casa și familia lui. Interdicția de a lucra în ziua Sfântului Andrei, este un bun exemplu deoarece ziua este sub interdicția lupilor. Majoritatea tradițiilor populare stabilesc o legătură între Sfântul Andrei și lupi. În această noapte, în special la sate, se practică încă ritualuri ciudate, din credința că astfel se pot găsi mai ușor protecția de toate relele,

bunăstarea și chiar dragostea. Interesant de aflat, această superstiție s-a păstrat până în zilele noastre în jocurile rituale din perioada solstițiului de iarnă executate de tinerii care poartă măștile-costume ce simbolizează lupul. Se crede că astfel de jocuri făcute la casa femeilor sterpe le fac fecunde și prolifiche. Atunci când un flăcău mascat în lup se apropie de femeia vizată, ea smulge câteva fire de păr din blana de lup pe care o poartă acesta pentru a le folosi în vrăji și descântece de dezlegat nașterea. Se spune că un păr din coada lupului poate aduce iubirea oricărei femei.

Fetele mari, care se adună la casa uneia pentru facerea turtei de aflarea ursitului, aduc doar apă neîncepută. La turtă se pune în egală măsură apă, sare și făină, măsurate cu o coajă de nucă. Fiecare fată își coace turta pe vatră și apoi o mănâncă, așteptând peste noapte voinicul, ursita, care va veni în vis să-i dea apă pentru astâmpărarea setei. Colacul este făcut din pâine dospită, punând în mijlocul lui un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata știe că va avea noroc de bărbat bun. Dacă usturoiul nu răsare, e semn că bărbatul așteptat va veni anul viitor. În unele părți, fetele, ca să-și vadă ursitul, pun sub căpătâi înspre Sf. Andrei patruzeci și unu de fire de grâu, menindu-le în chipul următor: „Voi, patruzeci și unu de fire de grâu, Eu voi adormi, Și voi hodini. Dar eu mă rog lui Dumnezeu, Să-mi trimită îngerul meu, Să-mi arate pe ursitorul meu, Cel ce mi-i dat de Dumnezeu!”. Peste noapte fetele cred că-și vor vedea în vis alesul. Grâul mai este utilizat și pentru aflarea norocului. Toți ai casei seamănă grâu în câte o strachină cu pământ. Îi va merge bine, va fi sănătos cel al cărui grâu va răsări cel mai bine și va crește frumos. În alte părți, grâul se pune în apă curată și, dacă răsare, se zice că acel ce l-a pus va avea noroc. Tot în acest scop se pun în apă și ramuri cu muguri, pentru a îmboboci. Aceste crenguțe înflorite sunt viitoarele sorcove de la Sf. Vasile.

Tot acum se adună la o casă mai mulți flăcăi și fete pentru a păzi usturoiul. Pe o masă pun mai multe căpătâni de usturoi, împrejmuite cu tămâie, smirnă și câteva lumânări de la Paști, aprinse. Pun apoi pe masă diferite feluri de mâncare, apoi se așează toți în jurul mesei, mănâncă, vorbesc și râd până în zori. Fetele își împart usturoiul, pe care îl duc a doua

zi la biserică, pentru a fi sfințit. Usturoiul este păstrat mai apoi la icoană, fiind bun de făcut „de dragoste”. Usturoiul păzit primăvara se pune în pământ și-i bun de leac; cu el, se spune în popor, pot fi tratate și vitele bolnave.

Înspre Sf. Andrei nu se mătură casa, că mănâncă lupii vitele. Gospodinele ce voiesc ca vrăjitoarele și strigoaicele să nu le ia mana de la vacile lor, înconjură în noaptea spre Sf. Andrei vacile, mai ales pe cele mulgătoare, cu mac, după cum merge soarele și, înconjurându-le, presură sămânță tot de mac pe jos, împrejurul lor. Apotropaic, se ung porțile, ușile și ferestrele cu usturoi, iar la vitele de parte bărbătească se lipește de cornul din dreapta o cruce de ceară. Facerea drobului de sare a vitelor, descântarea și îngroparea lui învelit într-o bucată de cârpă, sub pragul ușii staulului. Această sare astfel preparată se scoate la Sfântul Gheorghe de sub pragul staulului și în târâte ori în făină de porumb se dă vitelor de mâncare, spre a fi ferite de fermecături, vrăjitorii și alte rele. Asemenea se dă la vite din această sare și la Joi-Mari, înainte de Paști. De Sf. Andrei femeile fac câte două lumânări și un colac și le duc la biserică. O lumânare o ia înapoi și, cu ea aprinsă, în seara de Sf. Andrei, ocolește curtea și oborul vitelor spre a fi ferite de grindină și boli. Cine nu face așa se spune în lumea satului că nu va scăpa cu vitele fără a le mânca lupii sau a se îmbolnăvi.

Acum se fac și previziuni pentru anul următor. În popor se crede că iama va fi grea sau ușoară, după cum e vremea în această noapte. Dacă luna va fi plină și cerni întunecat, dacă va ninge sau va ploua, peste iarnă vor fi zăpezi mari și grele. Dacă în această noapte este senin și cald, va fi o iarnă blândă, iar dacă este ger va fi o iarnă grea.

Pentru a contracara credința în puterea magico-mistică a lupului, creștinismul primitiv l-a investit pe Sfântul Petru cu atributele de păstor al lupilor (care sunt considerați câinii săi), împreună cu Apostolul Andrei, care a propovăduit creștinismul în încântătoarele „teritoriile lupilor” și a fost tot timpul vegheat de Marele Lup Alb.

La mulți ani tuturor ce poartă numele Andrei și tuturor derivatele sale !

Prof. drd. Dan Horgan

Bibliografie:

- Adrian Fochi - „Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, Editura Minerva, București, 1976.
- Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Editura Paideia 2001.
- Arthur Gorovei - „Credinți și superstiții ale poporului român” Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională” București, 1995.
- Elena Niculița Voronca - „Datinile și credințele poporului român”, Editura Polirom Iași 1998.
- Gh. F. Ciușanu - „Superstițiile poporului român” Editura Saeculum București 2005.
- Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an”, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu - „Panteonul românesc” Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu - „Sărbători și obiceiuri românești”, Editura Elion, București, 2002.
- Ion Ghinoiu - „Zile și mituri. Calendarul țăranului român 2000”, Editura Fundației PRO, București, 1999.
- Ion Taloș - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau - „Ghidul Sărbătorilor Românești”, Editura Humanitas, 1998.
- Narcisa Știucă - „Sărbătoarea noastră cea de toate zilele”, Editura Cartea de Buzunar, 2006.
- Marcel Lapteș - „Timpul și sărbătorile țăranului român”, Editura Corvin, 2009.
- Marcel Olinescu - „Mitologie românească”, Editura Saeculum I. O., București, 2001.
- Mihai Coman - Mitologie populara românească. Editura: Minerva, București, 1988.
- Proloagele de la Ohrida, Editura Cartea Ortodoxă, 2005.
- Romulus Antonescu - „Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești”, Ediție digitală, 2009
- Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian — „Sărbătorile la români” Editura “Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.
- Tony Brill - „Legendele românilor, Editura Grai și suflet - Cultura națională, București, 1994.
- Tudor Pamfile - „Mitologia română”, Editura ALL, București, 1997.
- Tudor Pamfile - „Sărbătorile la români”, Editura Saeculum I.O., București 1997.
- Viețile Sfinților, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor 1998.

Anestezie și autoexperiment

Descoperirea, inovația și eroarea în materie de anestezie au avut totdeauna o imensă ipotecă morală și caracterul dansului pe lama de cuțit.

Spre cinstea înaintașilor noștri, în cazul lor nu s-a confirmat principiul „cel mai ușor e să pui fundul pe un arici cu fundul altuia”.

Anesteziștii s-au implicat în autoexperimentare riscantă, dusă uneori la limită.

John Snow (1813-1858), primul anestezist „cu normă întreagă” după Morton, cel ce a dat anestezie cu cloroform reginei Victoria la naștere, era tuberculos, insuficient renal cronic și vegetarian.

Aceasta nu l-a împiedicat să experimenteze pe sine diverse substanțe pe care încerca să le introducă ca anestezice.

James Young Simpson (1811-1970), cel ce a introdus în anestezie cloroformul, înainte de a îl utiliza pe bolnav, a experimentat pe sine și pe asistenții săi, Matthews Duncan și George Keith.

Tot un autoexperimentator (care avea să plătească acest fapt!) a fost și marele chirurg american William Stewart Halsted (1852-1922).

În călătoriile sale profesionale la Viena, acesta a înțeles importanța descoperirii cocainei și ignorând că dă obișnuință, împreună cu unii colegi, a început să autoexperimenteze efectele drogului.

A fost primul chirurg ce a blocat nervii feței, nervul tibial posterior, plexul brahial.

A ajuns la spitalul de nebuni datorită toximaniei cocainice. Aici a ajuns din lac în puț, fiind tratat cu morfină. Ca atare, a abandonat cocaina, dar a rămas morfoman tot restul vieții.

Ulterior a făcut o carieră strălucită în chirurgie, a imaginat noi tehnici (cea ce îi poartă numele e legată de cancerul de sân), dar a marcat viața fiecăruia dintre noi introducând în chirurgie mănușile de cauciuc (pentru a proteja mâinile amantei, soră la sala de operație, ce i-a devenit soție).

Culmea, acest pionier a anesteziei locale regionale prefera să opereze totdeauna cu anestezie generală!

Efectul anestezic local al cocainei este o descoperire cu care este creditat Koller din Viena. Koller era intern, cea mai mică roată de la căruță, și lucra cu cel ce va deveni părintele psihanalizei Sigmund Freud. Acesta primise de la o firmă farmaceutică pulbere de cocaină pentru experiment medical. Koller, care se ocupa de oftalmologie și care gustase substanța, observase că aceasta amorțește limba. Cum el opera pe ochi, problema era să „amorțească” corneea. În absența lui Freud (când pisica nu-i acasă, joacă șoarecii pe masă), împreună cu un coleg au dizolvat substanța, au instilat-o în sacul conjunctival al unor broaște, au constatat că

se obține insensibilitate, apoi s-au supus ambii autoexperimentului, instilându-și soluția în propriul sac conjunctival. August Bier (1861-1949), cel ce a introdus coiful ascuțit de tinichea în armata germană în Primul Război Mondial), unul din părinții rahianesteziei, a făcut o demonstrație publică în care el și adjunctul său, Hildebrant, și-au efectuat unul altuia rahianestezii. Până la acea dată, nu se făcuse nici o rahianestezie pe om (tehnica fusese descoperită accidental în timp ce se studia efectul cocainei asupra nervilor rahidieni la câine). Primul care a fost injectat a fost Augustus Karl Bier. A cumulat un număr impresionant de complicații. Întâi a suferit o durere lancinantă în membrul inferior: fusese înțepată substanța nervoasă. Speriat, Hildebrant a adaptat prost acul la seringă și a pierdut substanța. Rahianestezia a eșuat. Dar cum dura îi fusese sfâșiată de ac, Bier s-a ales cu o cefalee îngrozitoare, blestem a rahianestezii în deceniile următoare. Cutoate acestea, Bier a executat o rahianestezie corectă, eficace colegului său. În 1942, Griffith și Johnson au utilizat curara în cursul unei anestezii generale. A fost o revoluție ce a schimbat definitiv această specialitate. Două lucruri nu erau clare, ambele constituind o miză majoră.

Nu se știe dacă acest blocant al plăcii neuromotorii acționa și pe mușchiul cardiac (cum bănuia plin de îngrijorare H. Beecher, șeful catedrei de anestezie de la Boston) și dacă acest drog acționează cumva și pe creier (deci dacă ești conștient sau inconștient), în 1947, echipa anestezistului A. Smith a curarizat pe unul din membrii săi și a constatat că acesta era conștient și cu memoria păstrată. (Smith A., Brown H., Toman J. The lack of cerebral effects of D-tubocurarine Anesthesiology 1947, 8, 1). În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, marele anestezist profesorul Macintosh, pilotul de război australian devenit anestezist englez, a desfășurat lucrări experimentale vizând salvarea vieții marinarilor și piloților ce apărau insula britanică.

Drept cobai a servit doctorul Pask, devenit ulterior profesor de anestezie la Newcastle. Aflat în anestezie profundă cu eter, era imersat în apă înghețată pentru a se testa calitățile diverselor tipuri de veste de salvare.

Sub anestezie profundă, pe el se experimentau diversele forme de respirație artificială. Cu această ocazie s-a descoperit că respirația gură la gură era în același timp cea mai simplă și cea mai eficientă tehnică de resuscitare respiratorie.

Tot pe bietul Pask s-a descoperit, dându-i-se în timp ce era suspendat în harnașamentul parașutei amestecuri hipoxice, că ai șanse serioase de supraviețuire parașutându-te de la înălțimea de 13.000 de metri.

Morphochroma

Nicolae Spirescu: „Memoria Clipei”

Corneliu STOICA

Deschisă în Sala „Ioan Simion Mărculescu” a Muzeului de Artă Vizuală, „Memoria Clipei” este prima expoziție postumă pe care această instituție i-a organizat - o pictorului Nicolae Spirescu, unul dintre cei mai reprezentativi artiști plastici ai Galațiului și ai țării, plecat dintre noi la 5 noiembrie 2009.

Este o manifestare de cinstire a memoriei Maestrului în Anul Centenarului nașterii sale (24 ianuarie 1921), la realizarea căreia și-a adus contribuția și tânăra pictoriță Monica Turcu, care i-a fost aproape în timpul vieții, a ucenicit în atelierul mentorului său, iar după moartea acestuia a rămas să-l folosească ca spațiu pentru creația sa.

Nicolae Spirescu venise în Galați în 1946, imediat după absolvirea Academiei de Arte Frumoase din București, la îndemnul și recomandarea profesorului său Camil Ressu. Nu a mai părăsit orașul niciodată. Aici a funcționat ca profesor, aici și-a întemeiat o familie, aici și-a crescut copiii, aici s-a împlinit ca Om și Artist, aici a trăit toate bucuriile și necazurile pe care viața i le-a oferit. Aici, împreună cu Nicolae Mantu, Doorotheia (Lola) Schmierer Roth, Gheorghe Levcovici, Elena Hanagic și alți câțiva pictori au întemeiat în 1951 Cenaclul Artiștilor Plastici, din care s-a dezvoltat actuala Filială, care și ea împlinit recent 70 de ani de existență.

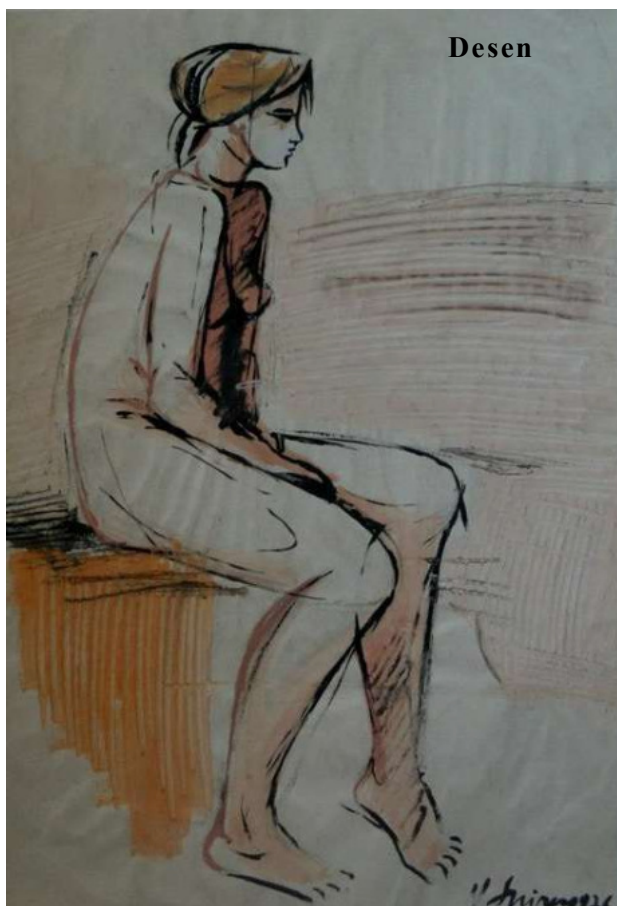
Expoziția cuprinde doar opt lucrări de pictură din patrimoniul muzeului și un număr de 55 de desene, schițe și crochiuri din colecția Monicăi Turcu, toate având darul să ne dezvăluie mai multe adevăruri și taine din laboratorul de creație al Maestrului, despre felul cum își pregătea elaborarea lucrărilor de pictură sau de gravură.

Tablourile prezentate acum de muzeu nu au mai fost expuse în manifestările colective, datând de prin anii 1975-1978. Ele conțin imagini din activitatea constructorilor de nave („Șantier Naval II”, „Două generații”), din peisajul urban („Se înalță noi blocuri”, „Termocentrala Galați”), evocă scene din Războiul de Independență de la 1877 - 1878 cu prilejul Centenarului acestuia („Omagiu Independenței”) sau rememorează aspecte de la evenimentele întâmplăte la Galați în ziua de 13 Iunie 1916, când a avut loc o mare demonstrație de protest a muncitorilor împotriva războiului, mizeriei și foametei, demonstrație reprimată sângeros de autoritățile aflate la conducerea urbei („Pentru

Emilia Iacob

dreptate”, „Pace și dreptate”). Sunt tablouri cu un mare impact emoțional, care pe lângă valoarea estetică au și o valoare documentară. Nicolae Spirescu este un excelent constructor de forme, materia picturală, consistentă, este așezată cu pensula sau cu cuțitul de paletă pe o solidă osatură asigurată prin desen. Imaginile obținute au claritate, arhitectura compozițională este echilibrată și de o mare forță realistă.

Suita de desene colorate din colecția Monicăi Turcu stă mărturie pentru respectul pe care Nicolae Spirescu îl avea pentru desen și culoare. La el, linia este viguroasă sau mai subțire și mlădioasă, în funcție de motiv, iar cromatică este vie, luminoasă și strălucitoare, în acord cu starea personajelor fixate pe suportul de carton sau de hârtie. Vocația de mare colorist, preferințele pentru nudul feminin cu forme rotunde și opțiunile pentru gramatica fovistă se observă și aici.

Desenele, schițele și crochiurile în alb-negru sunt mult mai numeroase în expoziție. Unele sunt chiar din perioada studenției, de prin 1943. Într-o lucrare din această categorie identificăm chipul pictoriței Emilia Iacob, care i-a fost colegă de catedră la Liceul de Muzică și Artă Plastică (azi, Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”), desen care a stat la baza realizării unui portret al acesteia în tehnica gravurii în lemn (xilografură). Alte crochiuri de portret înfățișează figuri ale unor personaje feminine și masculine, copii, tineri și adulți. Și în acestea intuim preocuparea maestrului pentru a-și studia bine modelele, pentru a scoate cât mai exact în evidență trăsăturile lor fizionomice, dar și încercarea de a sonda labirinturile interioare ale ființei umane.

Edificatoare pentru arta lui Nicolae Spirescu, pentru modul lui de lucru, sunt și schițele de peisaj, de o mare simplitate, executate la fața locului și care urmau să fie dezvoltate și transpuse la alte dimensiuni, pe pânză sau pe carton, într-o orchestrație cromatică al unuia dintre cei mai remarcabili peisagiști ai țării, pentru care Dunărea, bălțile acesteia, Faleză, Brateșul, Șiretul, Prutul, Țiglinele au constituit surse inepuizabile de inspirație.

Apreciem inițiativa Muzeului de Artă Vizuală (curatorul expoziției - sculptorul muzeograf Eduard Costandache) și a pictoriței Monica Turcu pentru organizarea acestei prime manifestări postume consacrată cinstirii memoriei pictorului Nicolae Spirescu, Cetățean de Onoare al Municipiului din noiembrie 2006, și considerăm că instituția respectivă trebuie să aibă în vedere pentru viitor și organizarea unei mari retrospective. Artistul a creat foarte mult în timpul vieții, a făcut și multe donații, în posesia fiilor săi și a unor colecționari se găsesc sute de lucrări, iar iubitorii de artă au dreptul să-i cunoască Opera în adevăratele sale dimensiuni.

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (172)

Corneliu STOICA

PANGRATI, Roland - artist plastic. S-a născut la 12 octombrie 1974 în Galați. A absolvit Universitatea Națională de Arte din București, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design (1999). Membru al U. A. P. R., Filiala București (2012). Expoziții personale: „Renescence

Experience”, pictură, Universitatea Națională de Arte, București (2001); „Cavalerul inexistent”, pictură, Metropolis Center, București (2011); „ReSonance”, Galeria de Artă „Nicolae Mantu”, Galați; „ReSonance”, Evenimentul Noaptea Muzeelor, Sala Pașilor Pierduți, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați (2019); „ReSonance”, Evenimentul „Biztech”, Deliria, Pădurea Gârboavele, Galați; „ReSonance”, Evenimentul RBL, Mamaia, Constanța; „ReConnect”, Galeria de Artă „Nicolae Mantu”, Galați (2020); „Reflection”, Galerie Floraison, Tokyo, Japonia (2020); „Trilogy”, Galeria de Artă, Brăila (2021); Galerie 10, St. Moritz, Elveția (2021); „Stardus”, Galeria de Artă „Nicolae Mantu, Galați (2021). Participări la expoziții de grup: Din 2018 participă la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R.; „Valsul Dunării în Culori”, Muzeul de Artă Vizuală, Galați (2019); Saloanele Moldovei, Bacău - Chișinău (2019, 2020); Bienala Națională de Artă „Camil Ressu”, Galați (2020); Salonul Național de Plastică Mică, Brăila (2021). Anul acesta a fost invitat să reprezinte România la Târgul de Artă SEONGNAM ART FAIR din Coreea de Sud (31 octombrie - 7 noiembrie 2021). Artă Urbană: „Rădăcini și muguri”, sgraffito, Parcul „Viva”, Galați (2013); „Make it Blue”, Prinț digital, 10000 x 56000 cm, zona Rondoul din Țiglina, Galați (2020). Distincții: Premiul I la Concursul „Valsul Dunării în Culori”, Muzeul de Artă Vizuală, Galați (2019); Premiul pentru Conceptul modern în creația artistică, Gala Artelor, Filiala Galați a U. A. P. R. (2019).

În anii care au trecut de la terminarea facultății, Roland Pangrati s-a manifestat în pictură, arta monumentală și cea urbană, în sculptură, în designul interior și exterior. A realizat pictură murală și pictură în tehnica mozaicului în mai multe spații publice și private, are expuse permanent sculpturi în cadrul Clubului Le Gaga din București și Leon Center din Cluj-Napoca.

În pictură a cultivat peisajul, natura statică cu flori, portretul și compoziția. Subiectele abordate sunt exprimate într-un limbaj metaforic, alegoric sau simbolic, artistul conferindu-le conotații ce țin de condiția și existența umană, de relația omului cu natura și cu Divinitatea. Lucrările care compun ciclul „Cavalerul inexistent” sunt de sorginte livrescă. Pictorul s-a inspirat din romanul fantastic cu același titlu al unuia dintre cei mai reprezentativi scriitori ai secolului al XX-lea, italianul Italo Calvino, roman în care cititorul este purtat în Franța Medievală, în timpul lui Carol cel Mare, urmărind povestea unui om ideal, care, fizic, de fapt nu există. Avem de-a face cu o țesătură narativă de ordin abstract, protagonistul, în afara existenței lui corporale trăind doar prin puterea voinței sale și prin credința sfântă în cauza căreia i s-a dedicat, aceea de a participa la bătăliile purtate de rege. „Cavalerul inexistent, scrie Roland Pangrati, lipsit de corporalitate, războinicul îmbrăcat cu o impecabilă armură, interacționează cu lumea din jur în virtutea propriei voințe de a exista. Viziера coifului, odată ridicată, nu dezvăluie decât o adâncitură goală. Din păcate, nu știm să viețuim cu lucrurile din jurul nostru, care de cele mai multe ori ne absorb în existența lor, uitând de modul specific uman de a exista. De asemenea, numele lucrurilor sunt uneori cele care le fac să existe, altfel ele nu au conștiința de sine. Cavalerul inexistent este o poveste despre câștigarea existenței”. Reprezentarea picturală a personajului, echipat de război, este măiestrit făcută de artist, cu multă grijă pentru punerea în evidență a detaliilor armurii, materia picturală este consistentă. Cavalerul inexistent este un simbol al perfecțiunii, în ciuda faptului că el nu există.

Expoziția „ReSonance” a marcat o etapă hotărâtoare în evoluția pictorului, constituind o adevărată revelație în spațiul cultural gălățean. Între anii 2018 - 2020 el a efectuat patru călătorii în Japonia, la Tokio, a studiat și a învățat tehnicile tradiționale ale picturii Nihonga (pictura japoneză), foarte dificile, existente de mai bine de 1000 de ani, practicate pe hârtie japoneză Waschi, făcută manual din fibre de dud japonez (Kozo), hârtie cu o mare durabilitate, de peste 1000 de ani. Acest stil de pictură utilizează pigmenți minerali naturali, pietre semiprețioase măcinate fin (malachite, azurite), Gofun (alb, făcut din cochilia stridiei, scoica care face perle) și metale, precum aur, argint, cupru, toate acestea fixate pe suprafața hârtiei Waschi cu un clei special (nigawa), obținut prin extragerea proteinei animale prin fierbere.

Prin cele șapte lucrări de foarte mari dimensiuni din expoziția „ReSonance”, purtând titluri ca „Busola minții”, „Conexiune cu rezonanța de pe Tărâmul Soarelui Răsare”, „Nașterea încrederii”, „Al doilea Soare”, „Soarele stăruie în gândul meu”, „Reverberațiile memoriei”, „Promisiune pentru mâine”, pătrundem într-un univers mitic și metaforic fascinant, edificator prin imaginile configurate, care oferă vizitatorului o călătorie vizuală pe parcursul unei nopți și a unei zile, îndemnându-l să experimenteze „percepția Circulară a Timpului”.

„ ReSonance ”, scrie curatoarea expoziției, japoneza Hiroko Narizuca, este o metaforă care îndeamnă vizitatorii să-și regleze energiile pentru a rezona în aceeași frecvență cu energiile emise de Natură și de Ciclurile Naturale ”. „ Nu trăim singuri, afirmă ea, trăim conectați. Observăm acest lucru și împărtășim dragostea cu toată lumea. Dorim fericirea cuiva. O energie crește, iar altă energie crește și ea prin rezonanță. Când o energie cade, cealaltă rezonează cu prima, devenind astfel putere ajutătoare. Vibrațiile inimii rezonează pentru a adânci iubirea și încrederea. Relația care poate rezona nu se va destrăma niciodată”. Lucrările sunt însoțite, fiecare, de texte „explicative”, de fapt adevărate poeme în proză ale curatoarei, și de tot atâtea compoziții muzicale datorate compozitorului și dirijorului gălățean Dan Eugen Drăgoi. Pictura este excepțională, de o finețe inegalabilă. Materia picturală este în așa fel răspândită pe suprafața hârtiei, încât pare pulverizată. La sfârșitul parcurgerii celor șapte mirifice lucrări de artă, vizitatorul va exclama o dată cu Hiroko Narizuca: „Ziua de astăzi nu se va mai întoarce. Însă ecoul amintirii zilei de azi îmi răsună în gânduri. Acest ecou rezonează cu ego-ul meu de mâine și va mai veni încă o zi. Privind soarele la asfințit, privesc în urmă la ziua ce tocmai a trecut. Astăzi am fost ajutat de mulți oameni, dar pe

câți i-am putut ajuta la rândul meu? Nu pot trăi izolat. Inima îmi tresaltă de recunoștință. Acest sentiment este promisiunea de conectare la ziua de mâine ”.

O altă lucrare de artă remarcabilă este „Trajectory of Passion - Vox Maris”, care face trimitere la poemul simfonic pentru tenor, cor și orchestră a lui George Enescu „Vox Maris în Sol major”, la care marele compozitor, după propria-i mărturisire, a lucrat mai bine de 15 ani, iar sursa de inspirație a constituit-o însăși viața sa. Cu mijloace plastice specifice, picturale și grafice, Roland Pangrati a reușit să redea acea atmosferă descrisă de Enescu prin intermediul sunetelor: marea liniștită, marea care se înfurie, un naufragiu, un sacrificiu omenesc, potolirea stihțiilor, liniștea care se așterne și strălucirea lunii, stăpână pe întinderea nemărginită a mării. Culorile tabloului sunt așternute cu o mare finețe de artist, întreaga țesătură cromatică și grafică este ingenioasă, atinge rafinamentul.

Roland Pangrati a folosit aceleași tehnici de pictură aparținând Stilului Nihonga și pentru a crea lucrările reunite în expozițiile „ReConnect” (2020) și „Stardust”. În aceste lucrări, peisajul natural cu stânci și căderi de apă constituie o excelentă pledoarie vizuală pentru o conviețuire în armonie a omului cu natura. Artistul a folosit pigmenți minerali naturali (pietre măcinate fin), care creează efecte optice în funcție de lumina în care sunt văzute lucrările.

Roland Pangrati este fără îndoială un pictor inventiv, cu un discurs plastic original, care și-a însușit tehnicile picturii Nihonga și care a găsit soluții, așa cum afirmă aceeași Hiroko Narizuca, „pentru integrarea acestora într-un limbaj plastic contemporan cu o estetică modernă El aduce în mișcarea plastică de la Dunărea de Jos un suflu proaspăt, primenitor și avem certitudine că lucrările lui constituie o valoroasă contribuție la creșterea prestigiului Filialei Galați a U. A. P. R. în contextul artei românești și nu numai.

Victor Sorbală profesor Teorie si solfegii

Legile destinului sunt implacabile: „Căci țărână ești și în țărână te vei întoarce...”(Genesa 3:19) dar important este ce reușim să lăsăm în efemera noastră trecere prin această lume!

Și Victor Sorbală din dragoste pentru noi, colegii săi a lăsat: permanenta vorbă bună, atenția față de aproape, umorul cu iz moldovenesc dar și seriozitatea în împlinirea demersului profesional.

A fost ani de-a rândul puntea de legătură dintre Centrul Cultural „Dunărea de Jos” și factorii de decizie în domeniul cultural din Republica Moldova, stabilind contacte cu autoritățile de la Chișinău, lansând astfel instituția gălățeană în spațiul basarabean. A păstorit „gâștele” (așa cum el le alinta) cunoscute oficial drept „Andreiana Juventus”, o corală de fete cu care a susținut recitaluri chiar la Sala cu Orgă din Chișinău! A inițiat cu tact și răbdare tinerii studioși în tainele teoriei și solfegiilor muzicale, specialitate care în cadrul Școlii de Arte s-a identificat cu numele său! În deplin spirit de camaraderie a ajutat Ansamblul Folcloric Profesionist „Doina Covurluiului” ori de câte ori acesta a avut nevoie. Dar toate sunt vorbe...

Rămâne doar Omul! Prietenul acela sfântos, glumeț, al cărei voce și râs răsunau pe holurile Centrului Cultural în fiecare dimineață!

De azi, e mai trist și mai tăcut pe aceste holuri....

Drum lin, Victore, și odihnește-te în pace în lumea dreptilor!

VICTOR SORBALĂ
1956 - 2021

ENCICLOPEDIA GALAȚILOR - UN SUMMUM PENTRU ORAȘUL DE LA MILA 80 A DUNĂRII

urmare din pag 15

Orizontul gălățean este dominat de modelul celor două culturi (Mircea Eliade), prin înțelegerea Orientului ca resemnare și a Occidentului ca zbuciumare (N. Vladimirovici). Rezultă, fără echivoc, faptul că Occidentul s-ar pierde fără elenism și că moștenirea dinspre Est dă conținut clasicismului greco-latin și unește până la urmă Europa. Se confirmă astfel justetea opiniei lui Iorga despre Occidentul care s-a născut din Orient și despre Orientul care s-a înfiripat în Occident. Nu ne rămâne decât să concluzionăm că cele două jumătăți ale Europei s-au întrepătruns proteic, mereu. Analiza identităților ne arată că elementele definitorii pentru orice comunitate locală precum cea gălățeană, sunt spiritul grec, dominația romană și creștinismul. Analizând fenomenele în diacronie, după modelul oferit de Iorga în formula sa celebră „Bizanț după Bizanț”, constatăm că de la Bizanțul clasic se ajunge la „Bizanțul după Bizanț” și apoi la „Bizanțul fără Bizanț”.

Indubitabil, *pământ de cumpănă*, Galații sunt un *dar al Dunării*. Anticul Istru și bătrânul Danubiu, Dunărea de mai târziu, au fost străbătute de barcaze feniciene, trireme grecești, galere romane, caravele bizantine, galioane venețiene, bolozane turcești, șeice căzăcești, apoi de remorchere, șleपुरi și motonave, în vremurile modeme. Din moși strămoși, susține M. Kogălniceanu, *există la poporul român instinctul că, fără Dunăre România nu poate fi*. În aceste circumstanțe, rezultă că existența Galaților se afirmă și se menține întru Dunăre. Fără a reactiva ecourile polemicii Botta-Blaga, ne limităm a afirma că, pentru Galați, unduirea lui Botta, cu ambivalența semnificației acvatic-terestru, este mai adecvată decât spațiul colinar (covurluian) mioritic blagian.

Orașul de la mila 80 a Dunării, *perla Moldovei, ușa Dunării de Jos*, are privilegiul de a fi situat la **întretăierea** coridoarelor culturale europene, punct de confluență a patru provincii românești: **între** Moldova, de care aparține, și Basarabia, Dobrogea și

Muntenia. De aici, rezultă un anume sincretism, o eterogenitate a stilurilor și curentelor artistice și culturale locale. Poziția geografică, prin proximitatea imperiilor otoman și țarist, adaugă la demografia Galaților prezența alogenilor: turci, ruși, armeni, evrei, bulgari, ucraineni, italieni, francezi, englezi, germani etc.

Un alt element definitoriu pentru patrimoniul local este cosmopolitismul, generat de Dunăre, punte de trecere și, în același timp, graniță, frontieră, limită, hotar, loc în care culturile se întâlnesc **întru** ființare, dar, uneori, se și confruntă **între** ele pentru existență. Dunărea, *drum fără pulbere* pentru identitățile care s-au dezvoltat pe malurile ei, dar și *călătoare*, trecătoare, facilitând cunoașterea unor lumi și tradiții diverse, ale autohtonilor, dar și ale alogenilor. Din clivajul între etnii, specific limesului dunărean, rezultă un sincretism cultural, cu puternice elemente de sinteză și creație valoroasă.

Cu toate acestea, elementul primordial al zonei îl reprezintă existența **întru** creștinism, derulată **între** Scylla panortodoxiei moscovite și Caribda semilunii, dar practică cu toleranță, sub amenințarea panslavismului, panislamismului, pangermanismului și pentru catolici, mozaici, mahomedani, protestanți etc. Precista, Vovidenia, Mavramolul, Sfinții împărați sunt în egală măsură metereze creștine și oaze de spiritualitate, într-o zonă cu geometrie variabilă, ca spațiu mental situat **între** geopolitici, de cele mai multe ori divergente. Dacă zona Dunării de Jos a reprezentat încă din antichitate teatrul de operații **întru** nesfârșite războaie, **între** panideile imperiale, spiritul irenic și ecumenic **întru** ortodoxie n-a permis ca aici să cânte hoga, iar diferendele **între** etnii și religii s-au convertit **întru** solidaritate culturală și creație spirituală reprezentativă. Dar despre toate acestea vom prezenta opinii în numărul viitor al revistei.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Obiceiuri de iarnă din județul Galați – p. 1,2,3; Carte poștală cu scriitori din Filiala Sud Est a U.S.R. – p.4,5; Interviu cu Luminița Potîrniche realizat de Alina-Simona Dragomir – p. 6,7; Caleidoscop - scriitori născuți în decembrie - p. 8,9; Poezie – autor Coriolan Păunescu - p. 10,11; Enciclopedia Galaților, autor Gheorghe Felea - p.12,13,14,15; Abecedar istoric gălățean, autor Victor Cilincă - p.16,17; Proză, autor Ion Manea - p.18,19; Cazul doctorului Serafim, autor Violeta Ionescu - p. 20,21; Carmen Andrei - portret de traducător literar – p. 22; Carmen Andrei propune: Paul Emond - p. 23; Frumosi ochi ai Elenei - Paul Emond - p. 24,25,26,27; Arhivele Basarabiei 1929, autor Radu Moțoc - p. 28,29; Cronică realizată de Octavian Mihalcea - p. 30; Din șirul vieții, fragment de Mihai Tomescu - p. 31,32,33; Traista cu tradiții de Sf. Andrei, autor Dan Horgan - p. 34,35,36; Anestezie și autoexperiment, autor Nicolae Bacalbașa - p.37; Morphochroma, autor Corneliu Stoica – p. 38,39; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica – p.40,41; In memoriam Victor Sorbală - p. 42;

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

2022

IANUARIE

L M M J V S D

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

FEBRUARIE

L M M J V S D

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28						

MARTIE

L M M J V S D

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

APRILIE

L M M J V S D

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

MAI

L M M J V S D

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

IUNIE

L M M J V S D

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

IULIE

L M M J V S D

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

AUGUST

L M M J V S D

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

SEPTEMBRIE

L M M J V S D

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

OCTOMBRIE

L M M J V S D

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

NOIEMBRIE

L M M J V S D

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

DECEMBRIE

L M M J V S D

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

*Crăciun fericit
și un
An Nou
plin de bucurii!*